

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

YASAMA DÖNEMİ

24

YASAMA YILI

2

(10/136) NO.LU ÜSTÜN YETENEKLİ ÇOCUKLARIN KEŞFİ, EĞİTİMLERİYLE İLGİLİ SORUNLARIN TESPİTİ VE ÜLKEMİZİN GELİŞİMİNE KATKI SAĞLAYACAK ETKİN İSTİHDAMLARININ SAĞLANMASI AMACIYLA KURULAN MECLİS ARAŞTIRMASI KOMİSYONU

TUTANAK DERGİSİ

15 Mayıs 2012 Salı

(10/136) NO.LU ÜSTÜN YETENEKLİ ÇOCUKLARIN KEŞFİ, EĞİTİMLERİYLE İLGİLİ SORUNLARIN TESPİTİ VE ÜLKEMİZİN GELİŞİMİNE KATKI SAĞLAYACAK ETKİN İSTİHDAMLARININ SAĞLANMASI AMACIYLA KURULAN MECLİS ARAŞTIRMASI KOMİSYONU

GÖRÜŞME TUTANAKLARI

15 Mayıs 2012 Salı

---0---

K O N U

	<u>Sayfa</u>
Üstün yetenekli ve engelli çocuklar hakkında	1:23

İ Ç İ N D E K İ L E R

	<u>Sayfa</u>
BİRİNCİ OTURUM	1:23
Fatma Nur SERTER (İstanbul)	1:2, 7, 14, 16, 18, 19
Necati BİLGİÇ (MEB Özel Eğitim ve Rehber. Hiz. Şb. Md.)	2:3
Prof. Dr. Nilgün METİN	3:7, 7:11, 12:13, 13:14, 15, 16, 17:19, 19:21, 22:23
Hülya GÜVEN (İzmir)	7, 13:14, 21:22
Çiğdem Münevver ÖKTEN (Mersin)	12
Temel COŞKUN (Yalova)	15
Dilek YÜKSEL (Tokat)	19

Açılma Saati: 16.12
Kapanma Saati: 18.15

15 Mayıs 2012 Salı

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 16.12

BAŞKAN: Halide İNCEKARA (İstanbul)

BAŞKAN VEKİLİ: Yüksel ÖZDEN (Muğla)

KÂTİP: Temel COŞKUN (Yalova)

SÖZCÜ: Çiğdem M ünevver ÖKTEN (Mersin)

-----0-----

BAŞKAN – Değerli milletvekili arkadaşlarım, değerli basın mensupları; herkese hoş geldin diyorum.

Hocam hoş geldiniz.

Bugünkü misafirimiz Profesör Doktor Emine Nilgün Metin Hanımefendi. Bize 0-6 yaş grubu gelişimi... Hocam, daha yukarısı var mı?

PROF. DR. NİLGÜN METİN – Ağrılık olarak oradan bahsedeceğim ama daha ileriye dönük konuşmalar olursa da katılabiliyim.

BAŞKAN – Tamam.

Ben, geçen hafta katılamayan arkadaşlar için de şöyle bir özetleme yapayım.

Sirel Karakaş Hoca'yı dinledik, nörolojik tanılamaya ilgili tanıların elektronik cihazlarla da yapılabileceği konusunda hem beynin yapısı hem de tanılama yöntemlerinden bahsetti. Mustafa Ruhi Şirin Hoca vardı, Çocuk Vakfı Başkanı. Uzun süre üstün zekâlı çocuklarla ilgili strateji üzerine Bakanlıkta da çalışmış bir arkadaşımız olarak tecrübelerini bizle paylaştı. Yaşar Özbay Hoca vardı. Biz onun özellikle Amerika'daki tecrübelerini dinlemek istedik. Çocuğun psikolojisi, gelişme süreci. Hocanın kesinlikle söylediği ve Amerika'da da uygulanan sistemin çocuk için hiçbir ayrıcalık ve etiketleme olmadığı, çocuğu sistemin içinde eğittikleri, özellikle ders geçme ve arkadaşlarıyla, akranları arasında farklı eğitim sınıflarıyla çocuğun ihtiyacını karşılamının dışarıdan da bakınca, hani Amerika'da bir şey göremiyoruz dediğimiz gibi, çocuğa ve etrafına fark ettirmeden eğitimin içine alındığını anlattı.

Gençlik ve Spor Bakanlığından Gençlik Genel Müdürü Tamer Bey'i dinledik. Tamer Bey'den özellikle beden zekâsı dediğimiz alanda Bakanlığın yetenek tespiti için yaptığı çalışmaları sorduk. Vallahi ben çok iyi cevap alabildiğime inanmıyorum, yani bir tatmin olmadık. Öyle bir çalışmanın olduğunu hissettiniz mi siz? Biz hissetmedik. Yani bulduklarını yetiştiriyorlar, gelenleri yetiştiriyorlar, görebildikleri, sezebildiklerini yetiştiriyorlar ama hani bizim mahallede ne var diye bir arama, tarama çalışması hissetmedik. Onu yeni Bakanlığın, yeni oluşumun içinde inşallah oturtmalarını bekliyoruz.

Hocam, biz...

FATMA NUR SERTER (İstanbul) – Geçmeden bir şey paylaşmak istiyorum. Komisyonun bu Bilim Sanat Merkezleri konusundaki titizliğini çok iyi biliyorum. Özellikle sizin ne kadar bu konu üzerine eğildiğinizi çok iyi biliyorum. Şimdi, Beşiktaş'taki Bilim Sanat Merkezinde 3'üncü sınıflar için yapılacak olan sınavın soruları velilerin eline daha önce verilmiş. Ben bunun bir kopyasını vereyim.

BAŞKAN – Hiç şaşırmadım Hocam. Daha kapıdan girer girmez, hatırlarsanız, aşağıda sorularıyla daha muhabbet etmeden hissettirdi bize.

FATMA NUR SERTER (İstanbul) – 3'üncü sınıf düzeyiymiş bu. 150 öğrenci için sınav açılmış, 167 öğrenci alınmış. O geri kalan 17 öğrencinin kontenjan dışında kimin veya kimlerin çocuklarına avantaj sağladığını tabii bir soru işaretiyle karşılamamız gerekiyor. Dolayısıyla...

BAŞKAN – 150 aileye vermişler soru.

FATMA NUR SERTER (İstanbul) – 150 kontenjan açılmış, 167 öğrenci alınmış. Bazı ailelerde sorular varmış. İşte elime o ailelerden biri aracılığıyla... Sınav yapılmış da bu daha önceden verilmiş bir şey.

BAŞKAN – Bunu satmışlar mı Hocam?

FATMA NUR SERTER (İstanbul) – Satıp satmadıklarını bilmiyorum, yani artık satma mıdır, başka bir ilişkiler midir.

BAŞKAN – Şimdi, Hocam şu açıdan: Bu ciddi bir şey. Şimdi bunu dışarıda bir yerden satın almış, okul bize sattı diyebilirler.

FATMA NUR SERTER (İstanbul) – Tabii. Yani ben onun için bir peşin hüküm...

BAŞKAN – Millî Eğitimden de Necati Bey var. Sanıyorum bunların tutanaklarını tutturacaklar. Necati Bey, bir bakar mısınız bu sorular sizin sorular mı?

FATMA NUR SERTER (İstanbul) – Ben incelenmesi açısından getirdim. Mutlaka şöyledir ya da böyledir iddiası taşımam imkânsız.

BAŞKAN – Evet, zaten şöyle: Oraya girdiğimiz zaman oradaki düzensizliği hissettik biz. Hiç şaşırmadım. Ama inşallah öyle değildir.

FATMA NUR SERTER (İstanbul) – İnşallah değildir, tabii öyle temenni ediyoruz.

BAŞKAN – Bu 150 taneye aile dağıtıldığı...

FATMA NUR SERTER (İstanbul) – 150 değil, bazı ailelere.

BAŞKAN – 150 kişilik kontenjan, 167 kişi almışlar.

NECATİ BİLGİÇ – Bizim değil. Çok net bir şekilde bizim değil.

BAŞKAN – Yani “Bizim değil” dediğiniz?

NECATİ BİLGİÇ – Bizim bu sene uygulanan tarama testi değil bu.

ÇİĞDEM MÜNEVVER ÖKTEN (Mersin) – Bir saniye. Şimdi, bu yıl farklı bir tarama testi yapıldı.” dendi. Bu çok önemli bir şey. Bu farklı tarama testi, hatta sızıntı var mı diye biz açık ve net sorduğumuzda “Hayır, asla böyle bir şey yok. Hatta bu yılki gelen testler yeni basıldı, yeni sorular, yeni tekniklerle yapıldı.” dendi. Bizi buna ikna etmek için mi söylendi, değil mi bilmiyorum.

NECATİ BİLGİÇ – Gerçek yani. Şu anda elinizdeki, yani buradaki sorular, kesinlikle bu sene bilim ve sanat merkezlerinde uygulanan tarama testi değil. Bu tamamıyla...

ÇİĞDEM MÜNEVVER ÖKTEN (Mersin) – Nedir peki bunlar?

NECATİ BİLGİÇ – Dediğim gibi bunun bir sektör olduğunu düşünüyorum. Buna benzerdir bizdeki tarama testi ama kesinlikle bunlar değil.

ÇİĞDEM MÜNEVVER ÖKTEN (Mersin) – Peki, nasıl anladınız? Birdenbire baktınız, sanki soruları biliyor...

NECATİ BİLGİÇ – Biz çalıştık.

ÇİĞDEM MÜNEVVER ÖKTEN (Mersin) – Tamam, peki. Özellikle soruyorum, kayıtlara geçsin diye soruyorum bunu.

NECATİ BİLGİÇ – Yani komisyon olarak biz çalıştık, birbir de seçtik soruları ve yazdık. Dolayısıyla, çok net bir şekilde mümkün değil.

BAŞKAN – O zaman şimdi şöyle: Eğer bir rahatsızlık hasil olmuşsa bunu biz size verelim, siz bakın. On tanesi benzemez, yirmi beş tanesi benzer. Bir de Beşiktaş'tan gerçekten iyi görüntü almadı hiçbir komisyon üyemiz. Orayla özellikle ilgilenmenizi rica ediyoruz.

ÇİĞDEM MÜNEVVER ÖKTEN (Mersin) – Bir de 150 kişilik kontenjanı nasıl oluyor da 167 kişi, yani 17...

NECATİ BİLGİÇ – Açıklayayım isterseniz. Şimdi, şu anda hatırlamıyorum, Beşiktaş Bilim ve Sanat Merkezinin kontenjanı olarak 2'nci ve 3'üncü sınıfları alıp almadığını. Sadece şöyle bir uygulama yapıyoruz biz. A bilim ve sanat merkezi 2'nci sınıftan tanılama yapıyor bu sene. Dolayısıyla 30-40 kişilik, kendi mevcut durumuna, kontenjanına göre, okulun durumuna göre kontenjan bildiriyor. Bunun 3 veya kontenjanın dolmaması hâlinde 4 katı kadar öğrenci çağırabiliyor. Dolayısıyla 2'nci sınıftan bin kişi sınava geliyor, 80 kişi çağırması gerekiyor sınava. 80 kişi çağırırken de sıralama yapıyor, sınıflama değil, yani ölçme değerlendirme, sıralama yapılıyor, ilk 80 sıralama alınıyor. Bu arada 80'inci sıradaki puan 55'e denk geliyor ama 55'e denk geldiği için 81, 82, 83, 84, 85 de 55 olabilir. Onların da mağdur olmaması için onlar da alınıyor. Burada uygulama bu. Aynı şekilde 3'üncü sınıflar için belirlenen kontenjan da aynı şekilde oluyor ama sizin bahsettiğiniz 150 olup da 167 oluyor, bu nasıl oluyor bilmiyorum. Ama ben şunu hep başından beri söylüyorum, şiddetle de söyleyeceğim. Yani kesinlikle aklınıza veya komisyonun bu anlamda aklına hiçbir şey gelmesin, tüm kayıtlarımız açık, incelenebilir. Bunu çok rahatlıkla söyleyebilirim.

BAŞKAN – Ben bir de şunu sormak istiyorum. Şimdi, bu çocuğun şeyi ne çıktı, işte ölçtünüz? Yönetim diyor ki: “Ben bilmiyorum.” Anne baba diyor ki: “Ben bilmiyorum.” Hiç kimsenin bilmediği bir şey üzerinden nasıl kayıt yapılıyor? Hiç kimse bilmiyor bir şey.

NECATİ BİLGİÇ – Orada şöyle bir şey söyleyebilirim, sihirli puanı kastediyorsunuz, zekâ bölümünü.

BAŞKAN – Evet.

NECATİ BİLGİÇ – Şimdi, iki standart sapma, dolayısıyla bilim ve sanat merkezlerine kayıt 130 ve üstü alan çocuklar için yapılıyor ama maalesef, hani bu bir özelleştirme, bunu kendi arkadaşlarımıza da söylüyoruz. Yani bugün artık Bilgi Edinme dediğimiz kanun söz konusu, bir sürü, yasa, kanun. Yani velinin çocuğunun skorunu bilmek en doğal hakkı ama orada dâhil şöyle bir şey var. Veli bu sihirli puanı duymak istiyor. Biz orada bunu söylememenin gerekçesi bile çocuğun ruh sağlığı veya işte veli bazen bunu abartabiliyor. Öyle velilerimiz var ki veliye 130, 140 dediğimizde veli artık bunu artık her yerde şey yapabiliyor. Bu, çocuğun yararı düşünülerek hareket edilen bir nokta ama sonuçta veli Bilgi Edinmeye başvurduğunda bu bilgiyi zaten alıyor. Bu bilgiyi sadece kim bilir? Merkez yürütme kurulu, tanılama komisyonu ve merkez müdürü bilir. Çok da fazla dışarıdaki insanların bilmesini gerektiren bir şey değil. Biz hep başından beri şunu söylüyoruz: Yani aslında bir anlamda yaptığımız sistem de tanılama da çok katı bir tanılama bakın. Her çocuğun kendine has bir tanılması yapılması gerekiyor. Ben onunla ilgili işte en son Almanya'dan Ziegler geldi, Türkiye'de bir konuşma yaptı. Her çocuğun belki kendine özgü bir tanılama sisteminin kurulması gerekiyor gibi bir şey söyledi. Dolayısıyla bu tanılama rakamları, işte standartlar, vesaire, bunları biraz da esnetmek gerektiğini düşünüyoruz. Burada tamamıyla birincisi, çocuk düşünüldüğünden ama veli çok ısrar ederse Bilgi Edinme kapsamında veya Başbakanlık Bilgi Edinme vesaire, alıyor zaten, puanı veriyoruz biz. Onda bir şeyimiz yok.

BAŞKAN – Peki, çok teşekkür ediyorum.

Hocam, arkadaş cevabını verecek.

Hocam, biz neler yaptık, onları sizle paylaşalım ki konuşmanıza kaynak olması açısından. Çocuklarımızın hem tanılmasını nasıl yapacağız, mevcut tanılama metodları doğru mudur, yeterli midir, bu arada Türkiye'de neler yapılıyor? Denenen eğitim merkezlerini görmek için, fen liseleri özel eğitim kurumları arasında sayılması bile biz gezilerimizde fen liselerini de gezdik. Şu anda küçük bir model olarak sunulan bilim sanat merkezlerimizi gezdik ve küçük bir proje olarak Beyazıt'taki bir okulu gezdik ve bu arada bugünlerde çok moda, önümüzdeki süreçte de sanıyorum ot gibi bitecek, özel okulların üstün yetenekli çocuklar sınıfları türemeye başladı. Bu da bizi kaygılandırıyor. Ailelerin çocukları üzerindeki baskıları bizi çok kaygılandırıyor. Bunların ışığı altında, siz, çocuğun dünyasında neler var, neler yok...

Buyurun Hocam, söz sizin.

PROF. DR. NİLGÜN METİN – Çok teşekkür ediyorum.

Öncelikle ben komisyona teşekkür etmek istiyorum. Yaklaşık yirmi yıldır bu konu üzerinde çalışıyorum. Hem normal gelişen hem normalin altı hem de normalin üstü olan çocuklarla çalışmalarım var ama üstün yeteneklilik konusu beni yirmi yıldır aşağı yukarı meşgul ediyor. Çeşitli bilimsel çalışmalarım var, araştırmalar, dersler gibi ama onun yanında aileler ve çocuklarıyla da bire bir görüşmelerim oluyor, daha çok çocuğun gelişimsel tanılmasını yapma ve ailelerin ihtiyaçlarına dönük onlara danışmanlık yapma şeklinde uygulamaya dönük çalışmalarım da var. Onun yanı sıra bölümümüzde küçük üstün yetenekliler için bir ünite açtık. Daha pilot nitelikte, 6 çocukla çalışıyoruz, 4,5-5 yaş aralığındaki. Bir de kasım ayında 3'üncü Türkiye Üstün Yetenekliler Kongresi gerçekleştireceğiz. Katılımlarınız olursa bize şeref verirsiniz.

Ben sunumumu okulöncesi çağıdaki üstün yetenekli çocukların gelişimleri nasıl, daha ziyade o odaklı hazırladım. Onun devamında bir yaptığımız projeyi sizlere özetlemek isterim, gene okulöncesi çağı çocuklarıyla. Devamında eğer arzu ederseniz çok özet bir şekilde, aileler hangi konularda sıkıntı yaşıyorlar, ne tür stres kaynakları var, onlara bakıp daha sonra da arzu ederseniz karşılıklı soru-cevap sohbet şeklinde devam edelim.

Şimdi, gelişimsel özellikler açısından baktığımızda üstün yetenekli çocuklar normal gelişim gösteren akranlarına göre daha farklı bir gelişim sürecine sahiptirler ama biz, bu üstün yetenekli çocukların gelişim sürecini belli bir standart yapı içerisinde gösteremiyoruz. Neden? Birincisi, bu çocuklar belki daha önceki konuşmacılarımız da üzerinde durmuştur, farklı tiplerde üstün yeteneğe sahip olabiliyorlar. İşte eski adıyla üstün zekâlı dediğimiz, genel zihinsel yetenekli çocuklar, özel akademik alanların herhangi birinde, matematikte, fende ya da dilde sadece yetenekli olanlar, yaratıcı veya üretken düşünceye sahip olanlar, liderlik yeteneği olanlar, güzel sanatların herhangi bir alanında ya da birkaç alanında yetenekli olanlar ve son olarak da psikomotor yetenekli olanlar şeklinde altı klasik sınıflamaya göre altı alanda yetenekli olabiliyor çocuklar.

BAŞKAN – Psikomotor ne demek Hocam?

PROF. DR. NİLGÜN METİN – Motor alanda, yani bu atletler, yüzücüler genellikle psikomotor alanda.

BAŞKAN – Bu bedensel zekâ dedikleri.

PROF. DR. NİLGÜN METİN – Bedensel zekâ da deniliyor.

Tabii farklı yetenek alanları olduğu için bu alanlara bağlı olarak çocuklar farklı ya da hızlı gelişme bakımından farklılık gösterebiliyorlar. Genel zihinsel yetenekli olan çocuklar gelişim alanlarının çoğunda bir hızlı ilerleme, hızlı gelişme gösterebiliyorlar ama sadece bir alanda, diyelim çocuk sadece matematik alanında özel bir yeteneğe sahipse o sadece o alanda yetenekli ve o alanda daha hızlı bir gelişme gösteriyor ama diğer gelişim alanlarında normal gelişim gösteren akranlarıyla aynı profili sergiliyor bize.

Tabii şimdi, üstün yetenekli de olsa bu çocukların diğer normal gelişen akranları gibi okulöncesi dönemde çok hızlı bir gelişim ve değişim sergiliyorlar. Tabii bu özellikle bu çocukların erkenden tanılanmalarına en büyük handikap olarak karşımıza çıkıyor. Gelişim çok hızlı ve değişim de çok hızlı olduğu için. İkinci olarak, yani standart bir gelişim profili çizemeyişimizin ikinci ana sebebi, bu çocukların uyumsuz gelişmeye sahip olması. Şimdi, normal gelişen çocukları düşündüğümüz zaman bu çocuklar tüm gelişim alanlarında, zihinsel gelişimde, dilde, motor gelişiminde, sosyal, duygusal gelişimde takvim yaşına uygun gelişim standartları gösterirler ama üstün yetenekli çocuklarda her bir gelişim alanı farklı düzeylerde olabilir. Mesela takvim yaşı olarak dört yaşında olan bir çocuğu ele aldığımızda bu çocuğun zihinsel gelişim yaşı yedi yaş düzeyindedir, yani yedi yaşındaki bir normal çocuğun zihinsel gelişimine sahiptir, dört yaşında olmasına rağmen. Dil gelişim yaşı altı yaş düzeyinde olabilir. Sosyal, duygusal gelişim yaşı ve motor gelişim yaşı da takvim yaşına daha yakın düzeyde olabilir. Şimdi, burada bu farklı gelişim alanlarında farklı düzeyde olmaya uyumsuz gelişim ya da eş zamanlı olmayan gelişim diyoruz biz. En büyük sorun, uyumsuz gelişimden kaynaklanıyor, ailelerin yaşadığı, okulda yaşanan problemler bu uyumsuz gelişim özelliğinden kaynaklanıyor.

Şimdi, burada kullandığımız bir gelişim ölçeği var. Burada da görebilirsiniz ama oradan herhâlde net görülemiyor. Yukarıdan aşağıya inen sağdaki dik çizgi çocuğun üç buçuk yaş, takvim yaş çizgisi, onun solunda kalan maddelerden çocuğun geçmesini bekliyoruz, sağında kalan maddelerden kalabilir çünkü o daha ileri yaşlara ait maddeleri içeriyor. Bu çocuğu ait ölçekte motor gelişimde ve en yukarıdaki kişisel, sosyal gelişimde çocuk yaşıyla uyumlu bir profil sergilemiş bize ama ince motor dediğimiz, bu el, bilek, parmak kaslarını içeren motor gelişim alanında ve dil gelişim alanında -oradan görebiliyorsanız eğer- görebildiğiniz gibi aşağı yukarı altı yaş düzeyinde bir performans sergilemiş. Yani üç buçuk yaşındaki çocuk altı yaşındaki bir çocuğun dil gelişim seviyesine sahip. El becerileri bakımından da gene altı yaşa yakın bir beceriye sahip.

BAŞKAN – Hocam, ekrandaki bir okuma mı, tarama mı, yoksa basit bir grafik mi?

PROF. DR. NİLGÜN METİN – Bu çok kabaca çocuklar hakkında, çocukların gelişim alanları hakkında bize fikir veren bir test. Denver gelişimsel tarama testi. Testin kendisi bu, üzerine işaretlediğimiz formu bu.

Şimdi, biraz gelişim alanlarından bahsetmek istiyorum. Fiziksel gelişime baktığımız zaman genel olarak üstün yetenekli çocukların kısa boylu, zayıf, kara, kuru, kavruk olduğu düşünülür. Böyle bir görüş var. Hatta buna ilişkin karikatür çizimlerine baktığımız zaman bunu da sabit olarak görebiliriz ama bazı görüşlere göre de bu çocukların fiziksel olarak da hem boy uzunluğu hem vücut ağırlığı bakımından doğuştan getirdikleri bir üstünlük olduğu şeklinde. Ama biz şu anda her iki görüşe de katılmıyoruz çünkü normal gelişen çocuklar arasında fiziksel olarak üstün olanlar da var veya fiziksel olarak biraz geri kalmış olanlar da var. Üstün yetenekliler arasında da hem fiziksel olarak üstün olanlar hem fiziksel olarak biraz geri kalanlar var. Dolayısıyla fiziksel özellikleri üstün yeteneğin bir belirtisi olarak kabul etmiyoruz. Ama bu çocuklar bebeklik çağından itibaren kendilerini bir şekilde belli ediyorlar. Yani annelere sorduğunuz zaman bebeklik döneminde, yeni doğan dönemden itibaren bu çocuklar nasıldı, sizi çok yordular mı, nasıl bir dönem geçirdiler diye. Anneler genellikle sakin, huzurlu oldukları, sağlık problemlerinin çok fazla yaşanmadığı şeklinde bilgiler verdi. İlginç bir özellikleri daha var. Bebeklik döneminden itibaren bu çocuklar uykuya daha az ihtiyaç duyuyorlar. Yani sanki “Dünyada çok öğrenilecek şey var, uykuyla zaman harcamayayım.” gibi, çok daha az uykuyla yetiniyorlar ve erken yaşlardan itibaren, bu iki üç yaş devresinden itibaren öğleden sonra uykularını da terk ediyorlar, uyumak istemiyorlar.

Aşırı fiziksel duyarlılık görülüyor bu çocuklarda. Mesela, bezi ısladığında etinden et koparılmış gibi ciyak ciyak ağlama şeklinde, çok şiddetli tepki verme şeklinde tepkiler görülebiliyor. Alerjik reaksiyonlar fazla görülebiliyor ya da işte kokulara karşı aşırı duyarlılık görülebiliyor. Yani bu tarz belirtiler bizim o bebek veya çocuk hakkında ipucu almamızı sağlıyor.

Motor gelişimlerine baktığımızda üstün yetenekli çocuklar çocukluklarının ilk dönemlerinde hızlı bir ilerleme gösteriyorlar. Emekleme, ayakta durma, yürüme gibi becerileri normal akranlarına göre bir buçuk ile üç buçuk ay daha erken kazanıyorlar. Yani şimdi bu bir buçuk, üç buçuk ay çok az gibi görünebilir gözünüze ama bebeklik dönemindeki hızlı gelişmeyi dikkate aldığımızda on beş gün bile bazen çok önemli olabiliyor. Ancak bu bebeklik dönemindeki hızlı gelişmeyi daha sonraki yıllarda gözleyemiyoruz. Hatta bazen

motor gelişimde takvim yaşı standartlarının altına bile düşebiliyor çocuklar. Bunun sebebi de büyük ölçüde çocukların motor hareket içeren oyunlardan ziyade daha çok oturarak kitaplarla uğraşmaları, kitap, defter, kalem, resim gibi malzemelerle uğraşmaları ve fazla motor egzersize eğilmemeleri diye düşünüyoruz. Ama çocuğun psikomotor alanda bir yeteneği varsa bu çocuk bebeklik döneminden itibaren daha sonraki yıllarda da motor gelişimdeki üstünlüğünü sürdürüyor ve bu çocukların beden koordinasyonu daha yüksek, daha çevik, daha atletik oluyorlar.

Üstün yetenekli çocukların çoğunda biz yüksek enerji görüyoruz ki bu yüksek enerji genellikle anne babayı çok yoran bir enerjidir. Hatta bazen “Bu çocuk hiperaktif mi?” diye akıllara soru getirebiliyor. Okullarda işte “Bu çocuk çok hareketli, sınıfta, yerinde duramıyor, arkadaşlarını rahatsız ediyor, herhâlde hiperaktivitesi var, gidin, bir uzmana gösterin.” yöneltmesiyle bana gelen çok çocuk oldu. Çocukları incelediğimiz zaman hiperaktivite değil yüksek enerji ve altında yatan bir üstün yetenek olduğunu gözlemledik.

Gene bu ince motor becerileri, el, bilek, parmak kaslarını içeren ince motor becerileri zihinsel gelişimle paralel düzeyde değil, biraz önce açıkladığım uyumsuz gelişimden dolayı ve bu durum genellikle çocuğun karmaşıklığa düşmesine neden oluyor. Yani zihninde diyelim çok güzel bir at resmi çizmeyi tasarlıyor ama bunu hayata geçirmek istediği zaman zihnindeki kâğıt üzerine dökemediği için çocuk kendine kızıyor. Gerginlik yaşıyor, kâğıdı buruşturup atıyor “Yapamıyorum.” diye.

Burada üç yaş on bir aylık çocuğun, okumayı öğrenmiş, yazma çabaları olan bir çocuğun resmi var. Aşağıya “Yapılmaz park.” diye bir yazı yazmış. Yukarıda da ip atlayan bir çocuğun resmini çizmeye çalıştığını söylemişti bana. Çizimi çok basit, çok kaba ama düşündüğü yani ip atlayan çocuğu çizmek istemesi, aşağıya yazı yazması dikkat çekici.

Şimdi, dil gelişimlerine baktığımızda da bu alanda çok çarpıcı özellikler görüyoruz bu çocuklarda. Şimdi, normalde konuşmaya başlama, üretilen sözcüklerin yerinde ve anlamlı olarak kullanılması şeklinde düşünülür. Normal gelişen çocukları düşündüğümüz zaman bu çocuklar bir yaşında konuşmaya başlarlar. Çocuklarınız varsa belki hatırlarsınız ve bir buçuk iki yaş civarında da iki kelimeli cümleler kullanmaya başlarlar. Üstün yetenekli çocuklarda konuşmaya başlama yaşı daha aşağıda. Yedi ile dokuz ay civarında çocuklar konuşmaya başlıyorlar ve konuşmaya başladıktan sonra da hızlı bir şekilde cümle kurma ve sözcük kapasitelerini genişletme aşamasına geçiyorlar. Şimdi, biz konuşmaya olağan zamandan daha erken başlamayı üstün yeteneğin en güvenilir belirtisi olarak düşünüyoruz. Ama bu yani bir çocuk erken konuşmaya başladıysa “Ha, bu çocuk kesinlikle üstün yeteneklidir.” dememize yetmiyor. Çünkü konuşmaya başlayan, normal gelişen çocuklar da var ya da üç yaşına geldiği zaman hiç sözcük üretemeyen üstün yetenekli çocuklar da var. Bu bizim için kuvvetli bir ipucu ama tek başına yeterli değil tanılma için. Bu çocukların dile hâkimiyeti yani dili kullanma, etkili bir şekilde kullanma özellikleri her zaman çok kuvvetli. Sözel olarak kendilerini çok iyi ifade ediyorlar. Sözcük dağarcıkları çok geniş. Soyut sözcükler kullanıyorlar yaşlarından beklenmeyen şekilde. Bu karmaşık cümle dediğimiz bağlaçlı cümleleri dört yaştan itibaren kullanmaya başlıyorlar ki dört yaşta normal gelişen çocuklar daha basit cümle kurma, daha dilin gramer yapısını öğrenme aşamasında. Değerlendirdiğim çocuklardan biri vardı. Demin gösterdiğim ölçeği uygularken “Üşüdüğün zaman ne yaparsın?” diye bir soru var o ölçekte. Çocuğa bu soruyu sordum, bana şunu yaptı. “Ne demek o?” dedim. “Statik elektrik.” dedi. Yani o yaştaki bir çocuğun statik elektrik sözcüğünü ve bunun anlamını bilmesi çok çarpıcı tabii.

Bu çocuklar çok fazla soru sorarlar: Neden, nasıl, niçin, neden öyle olmuş, neden böyle olmuş? Aileleri bunaltır bu kadar çok soruyla karşılaşmak. Karşılaşmanın ötesinde bu sorulara çok ayrıntılı ve tatminkâr cevap almak isterler. Kendilerine de bir şey sorduğunuz zaman veya bir şeyi anlatmasını istediğiniz zaman çok akıcı konuşarak, çok ayrıntılı bilgi vererek sizin sorularınızı cevaplarlar.

Sosyal duygusal gelişimlerine baktığımızda da bu çocukların okulöncesi dönemden itibaren ilgi duydukları oyunlar, etkinlikler, ilgi alanları akranlarından daha farklı. Tabii böyle olunca daha farklı konulara ve oyunlara ilgi duydukları için akran gruplarına katılma, onlarla beraber olmada zorluk yaşıyorlar. Bir de liderlik özellikleri var. Hangi oyunun oynanacağı ve oyunun hangi kurallara göre oynanacağı konusunda kendisi grubu yönetmek ister. Tabii bu da her zaman olmasa da çoğu zaman akranlarıyla ilişkide problem yaşamasına sebep oluyor.

Zihinsel gelişimlerinin ileri olması sebebiyle ve daha farklı alanlara ilgi duymaları sebebiyle kendisinden daha büyüklerle oynamak, hatta yetişkinlerle sohbet etmekten hoşlanırlar. Tabii bütün üstün yetenekli çocuklar sosyal gruplara girmede sıkıntı yaşıyor diye çok kesin bir genelleme yapamayız. Bazı üstün yetenekli çocuklar da akran grupları içerisinde aranılan kişidir. Çünkü esprilidirler, orijinal fikirleri vardır, problemlere değişik çözüm yolları bulabilirler. Bu özellikleri dolayısıyla da aranılan takım arkadaşı olabilirler. Kas gücüne dayalı, motor harekete dayalı oyun ve etkinlik yerine, mesela, çıkıp sokağa veya bahçeye arkadaşlarıyla yakan top oynamak, kovalamaca oynamak yerine onun zihinsel becerilerini kullanabileceği oyunları tercih ederler. Satranç, domino, puzzle gibi çalışmalar

daha caziptir ve bireysel çalışmaktan hoşlanırlar, bireysel uğraşılarda bulunmaktan. İşte, kitaplarla uğraşmak, defter, kalem, resim malzemeleriyle uğraşmak daha çok tercih ettikleri etkinliklerdir.

Duygusal özelliklerine baktığımız zaman bu çocuklarda diğer alanlarda da görülebileceği gibi duygusal duyarlılık, duygusal aşırı duyarlılık söz konusudur. Böyle olunca bizim dışarıdaki olayları, durumları, bizim algıladığımızdan çok daha farklı algılar ve buna çok daha farklı tepkiler verebilirler. Empati duyarlılıkları, mesela, normal gelişenlerde altı yaşta başlıyor ve daha sonraki yaşta olgunlaşmaya başlıyor ama bu çocuklarda empatik duyarlılık daha erken yaşlarda gelişiyor. Dolayısıyla başkalarının duygularını anlama ve onlara yardımcı olma, o duyguları yorumlama yetenekleri gelişmiş vaziyette.

Kişilik özellikleri bakımından kendinden emin ve bağımsızdırlar. Sorumluluk almaktan hoşlanırlar. Amaca ulaşmada, kendi koydukları hedefe ulaşmada kararlı ve mücadeleci dirler. Tabii, bu biraz da mükemmeliyetçi kişilik özelliklerinden kaynaklanıyor.

BAŞKAN – Hocam, bir şey sorabilir miyim? Kimyada “normal şartlar altında” diye bir ifade vardır. Yani normal şartlar olduğu zaman bu oluşur. Şimdi, çok affınıza sığınıyorum. Bunları izlediğimiz zaman biz hepimiz kendimizi deha olarak hissetmiş olabiliriz mesela. Çünkü o kadar çok... Hem öyle hem evimizdekileri de yani “Aa, benimki de vallahı ıslanınca ağlamıştı...”

Şimdi, öyle şeyler var ki neredeyse hepimizin hayatında hani yüzlerce karşılaşabileceği şeyler. Yani bir özellik değil. Maazallah, şu, işte basın filan bunu verse herkes çocuğunu ertesi gün rehberlik araştırma merkezinde kuyruğa sokar. Bilmiyorum, arkadaşlarım da aynı şeyi hissettiler mi?

FATMA NUR SERTER (İstanbul) – Aynen, ben de aynı şeyi düşündüm.

BAŞKAN – Yani herkeste görülebilen şeyler. Çocuk altı ıslanınca ağlar, ağlamayanını bugüne kadar görmedik. Hani, çok duyarsız olması lazım ağlamaması için. Herkes oyunda lider olmak ister. Yani sokaktaki kavgalar çoğunlukta. Eğer buna bakarsak her 10 kişiden 8'inin -affınıza sığınarak söylüyorum ama- özel eğitim alması lazım. Böyle akıyorsa bu gerçekten yüzde 80 bizim çocuklarda zaten mevcut olan şeyler. Konuşma... “Normal şartlar altında mı?” diye sorarken şunu demek istedim: Çocuğuyla devamlı, daha karınıdayken konuşmaya başlayan annenin konuşmaya başlamasıyla, sabahtan akşama kadar çalışıp geldiğinde evinde çocuğunu uyur bulan annenin çocuğunun konuşmaya başlaması aynı değil.

PROF. DR. NİLGÜN METİN – Elbette. O yüzden söyledim zaten.

BAŞKAN – Eğer bunları biz veri olarak ele alırsak herkesin evinde bir şey dolu o zaman.

PROF. DR. NİLGÜN METİN – O yüzden, tabii, bütün bu özellikleri tek tek... Mesela, çocuğu konuşmaya erken başladı. Bu üstün yeteneğin kesin bir ifadesi olarak değerlendirilmiyor, demin de işaret ettiğim gibi ama bütün verileri topladığımız zaman, işte, konuşmaya erken başlaması, kullandığı sözcükler, kullandığı cümlelerin yapıları, kendini ifade etmesi... Mesela, beni ilk defa görüyor çocuk bana geldiğinde. Bazı çocuk annesinin eteğinin altına giriyor, yabancı bir ortama gitti, yabancı bir kişiyle karşılaşılıyor ama bu çocuk o kadar kendinden emin, o kadar güvenli geliyor ki, gelişinden zaten, odaya girişinden çocukta bir şey olabileceğini fark ediyorsunuz. Yani bütün bu özellikleri toplayıp, harmanlayıp ondan sonra bir yoruma varıyorsunuz. Yoksa tek başına, işte çocuğun çok enerjik olması ya da erken konuşmaya başlaması “Aa, bu çocuk üstün yeteneklidir.” kanısı uyandırmıyor bizde.

FATMA NUR SERTER (İstanbul) – Yani, şöyle mi oluyor? Mesela, birçok üstün yetenekli çocukla karşılaşıyorsunuz. Bunların çeşitli özellikleri var. Hani bir tür tümevarım gibi. Bunları topluyorsunuz bütün o özellikleri, sonra bu özelliklerin bütününü üstün yetenekli çocuklarda görülen özellikler diye bir genellemeye gidiliyor. Başka nedenlerle de başka çocuklarda da mesela benzeri özellikler görülüyor olabilir.

PROF. DR. NİLGÜN METİN – Olabilir, tabii. Şimdi, zaten tanılamada sadece bu çocuğun gelişimini değerlendirerek tanılama yoluna gitmiyoruz. Yani tanılamada çok farklı veri kaynaklarını kullanarak oradan edindiklerimizi havuza atıp ondan sonra yorumlamaya varıyoruz. Yoksa, sadece bir zekâ testi kullanmak ya da sadece çocuğun gelişiminin değerlendirilmesi tanılama için yeterli kanıt değil bizim için.

BAŞKAN – Mesela, kötü bir alt bezi kullanır kadın, kaşınır çocuk, hemen yarın götürür şeye...

PROF. DR. NİLGÜN METİN – Yani bu genel olarak gözlenir.

FATMA NUR SERTER (İstanbul) – Aslında acaba “erken temizlik alışkanlığı” filan gibi mi demek lazım ona?

BAŞKAN – Belki bunlar mesela 60' da, 70' de yine büyük kadınların söylediği “Eskiden çocukların altı ay çapakları açılmazdı.” diyor hani kendine gelinceye kadar. Şimdi, neredeyse yürüyerek doğacak çocuklar. Yani bugünün, normal şartlar altında dediğim bugünün çocuğuyla mukayese ettiğimizde bunların hiçbirine bakarak bir çocuğa ben şahsen üstün yetenekli demem, herkesin evinde var bir tane bundan.

FATMA NUR SERTER (İstanbul) – Bir de yaşadığı ortam, televizyonun var oluşu, izlenmesi...

BAŞKAN – Mesela, statik elektrik artık her çocuk için o kadar kolay ki...

PROF. DR. NİLGÜN METİN – Beş veya altı yaşındaki bir çocuk statik elektrik sözcüğünü kullanamaz.

BAŞKAN – Hocam, bilirler. Ben çocuk kanallarını izliyorum.

PROF. DR. NİLGÜN METİN – Söyleyebilir ama yerinde ve anlamlı kullanması önemli. Yani yüzlerce çocuk gördüm, normal gelişen, engelli, üstün yetenekli. Normal gelişip de “Üşüdüğün zaman ne yaparsın?” diye sorduğum hiçbir çocuk bana “statik elektrik” sözcüğünü ifade etmedi.

FATMA NUR SERTER (İstanbul) – Annesi babası yapmıştır. “Niye?” demiştir. “Statik elektrik.” demiştir.

BAŞKAN – Fizikçi bir annenin, babanın çocuğudur.

PROF. DR. NİLGÜN METİN – Anne öğretmen, baba emniyet görevlisiydi zannedersem.

HÜLYA GÜVEN (İzmir) – Hocam, ben de bir şey sormak istiyorum. Şimdi “Sadece zekâ testiyle değerlendirmek mümkün değil.” diyorsunuz.

PROF. DR. NİLGÜN METİN – Yanlış bir sonuç verir bize.

HÜLYA GÜVEN (İzmir) – Ama şimdi birçok çocuğun zekâ düzeyini ölçmek istenildiği zaman uzun süreli takip yapılması ya da bir kişinin uzun süreli takip yapılması mümkün değil.

Onun dışında, o çocukları takip eden kişiler varsa eğer onların da bakış açıları farklı olabiliyor. Yani yanlıgı olabilir, birbirleri arasında farklılık olabilir. Peki, nasıl değerlendireceğiz o zaman?

PROF. DR. NİLGÜN METİN – Şimdi, şöyle: Zekâ testleri bir kere çocuğun ham olarak potansiyelini bize veren bir zekâ testi yok şu anda. En güvenilir olarak gördüğümüz, en sağlıklı olarak sonuç verdiği düşün­düğümüz testler bile öğrenilmiş davranışlara, öğrenilmiş becerilere, deneyimlere dayalı. Mesela, Wisc-R testi var şu anda ülkemizde çok yaygın olarak kullanılan ve -belki Siren Hoca da bahsetmiştir- o testteki sorular. Mesela, küplerle desen diye bir çalışma var. Mesela, çocuk köyde büyümüştür. Hayatında hiç küp görmeyen bir çocuğa “Sen bunlarla şu çalışmayı yap.” diyorsun veya işte ne bileyim, çocuğun çevresi yoksuldur veya oradaki materyalle hiç karşılaşmamıştır, hiç deneyimi olmamıştır. O çocuk öbürüne göre daha mı az zeki? Hayır. Aradaki fark onun öbürüne göre deneyimi olmayışı ya da bilgisi olmayışı.

FATMA NUR SERTER (İstanbul) – Ben bu soruyu sormuştum bu komisyonda açıklama yapanlardan birisine. O dedi ki: “Biz bu testleri çocuğun bulunduğu, yaşadığı sosyokültürel ortama uyarlayarak yapıyoruz.” dedi. Bu sizin söylemiş olduğunuz şey çok çarpıcı ve benim de düşündüğüm şey. Çocuğun yaşadığı ortam, ailesinin dile ne derece vâkıf olduğu, ne kadar zengin bir dil kullandığı, bütün bunlar çocuğun dil gelişimini etkiliyor, başka şeyleri etkiliyor. Dolayısıyla sosyokültürel ortam çok önemli. “Biz bunu uyarlıyoruz” demişlerdi. Böyle bir uyarılama yok o zaman anladığım kadarıyla.

PROF. DR. NİLGÜN METİN – Uyarılama çalışması yapılıyor ama genel üzerinden yapılıyor. Ama işte falanca köyün falanca mezrasında yaşayan bir çocuk Ankara'nın göbeğinde yaşayan bir çocukla aynı olanaklara sahip değil. Ama oradan diyelim köyün öğretmeni gönderdi. “Bu çocukta bir parlaklık var, bir şeyler var, inceleyin.” dediği zaman o çocuğa şehir merkezinde yaşayan çocuklara göre uyarlanmış testi o çocuğa sunuyorsunuz. Dolayısıyla zekâ testleri bu bakımdan eleştiri alabilen testler ama başka ölçme aracı olmadığı için elimizde zekâ testlerini kullanıyoruz.

Sorunuzun devamını kaçırdım herhâlde ben zekâ testleriyle ilgili. “Sadece zekâ testleri yetmez mi?” diye...

HÜLYA GÜVEN (İzmir) – Hayır “Yetmez mi?” değil de, yani başka ne uygulayabiliriz, ne yapılabilir? Çünkü sadece zekâ testiyle değil de çocuğun zekâsını davranışlarıyla birlikte eğer değerlendirilecekse onu uzun süreli bir kişinin değerlendirmesi lazım. Bu mümkün değil. Hani, üç beş kişi takip ediyor çocukları olsa yani onu da kişilik farklılıkları da söz konusu olacaktır değerlendiren kişileri. Peki, ne yapacağız o zaman?

PROF. DR. NİLGÜN METİN – Ölçme araçlarınızı mümkün olduğu kadar standart hâle getirirseniz o dezavantaj bir ölçüde ortadan kalkar. Yani bir kere gelişimlerine bakılması lazım. Çocukların performans testleri dediğimiz, işte belli alanlarda yeteneği varsa, güzel sanatlar alanında yeteneği varsa onlara bakılması lazım. Yani çocuk hem üstün zekâlı olabilir, zihinsel potansiyeli yüksek olabilir hem onun yanı sıra ne bileyim müzikte, resimde, dramada ekstra bir yeteneği vardır. Onların da gözden geçirilmesi lazım. Çocukla mutlaka karşılıklı bir görüşme yapılması gerekiyor. Çocuğun o görüşme sırasındaki görüşmeciyile koopere olup olmadığı, kendini ifade etme biçimi yani dile hâkimiyeti, düşünceleri, hayal gücü, onlara bakmak lazım, yaratıcılığına bakmak lazım. Yani sadece zekâ testi bir

çocuk hakkında yargıya varmak için yeterli değil. Ne yapıyoruz? Sadece zekâ testi veriyoruz ve ondan sonra yapıştırıyoruz etiketi. O etiket daha sonra hem çocuğun hem ailenin başına çeşitli sıkıntılar açabiliyor.

Yani mümkün olduğu kadar çok yönlü olarak çocukları değerlendirmek, çocuk hakkında alınması gereken önlemlerin isabetli ve sağlıklı olması bakımından çok önemli.

BAŞKAN – Peki Hocam, buyurun, devam edin.

PROF. DR. NİLGÜN METİN – Evet, çok meraklı, araştırmacı ve öğrenme isteği içerisinde olduklarını, çok hızlı olduklarını, bir konuyu derinlemesine irdeleyici sorular sorduklarını ve gene yaşlarına göre dikkat sürelerinin daha uzun olduğunu, çalıştığı, ilgilendiği işe çok yoğun olarak konsantre olduğunu söyleyebiliriz. Üç buçuk yaşındaki bir çocuğun normalde dikkat süresi on beş yirmi dakikadır. Yani bir oyun oynarken on beş yirmi dakika en fazla oyun oynar, ondan sonra başka oyuna geçer. Ama üstün yetenekli bir çocuk üç saat boyunca legolardan şehir yapmak, çiftlik yapmak gibi uğraşyla üç saat konsantre olabilir.

Yaratıcı olduklarını, çok iyi gözlemci olduklarını ve belleklerinin kuvvetli olduğunu söyleyebilirim. Çok değişik konulara ilgi duyuyor bu çocuklar. Özellikle diğer çocukların kedi, köpek, civciv gibi ilgi duyduğu hayvanların dışında, işte, dinozorlar, böcekler, sürüngenler gibi farklı hayvan türlerine ilgi duyuyorlar, bitkilere ilgi duyabiliyorlar. Yerler, mekânlar, yönler yine bu çocukların ilgisini çekiyor. Deniz altını merak ediyorlar mesela. Bir çocuk vardı, Mamak çöplüğünü görmek istediğini söylemiş annesine. Yani hiçbir normal çocuğun aklına çöplük görmek gelmez. Yani bunlar bizim için çok önemli ipuçları. Annesine söyledim, götürün, görsün, belki ileride atıkları geri dönüşüm için bir şey geliştirecek, bir buluş yapacak çocuk. Uzay ve gezegenler tabii ki en çok ilgilendikleri konulardan birisi.

Bu resmi yapan çocuk beş yaşında. Sormuştum “Büyüdüğün zaman ne olmak istiyorsun?” diye. Bana “Füze ateşleyicisi olmak istiyorum.” demişti. Füzelerle ilgili de böyle bir resim yapmıştı.

Gene beş buçuk yaşındaki bir çocuğun kırkayak resmi. Ayaklarını, oturdum, saydım, gerçekten 40 tane, eksik çizmemiş. Yani normal çocuk çizmez mesela böyle bir resmi. Bu da uzay aracı. Gene bu da altı yaş bir aylık bir çocuğun resmi. Bu da altı yaşındaki bir çocuğun resmi. Bana gelmeden önce peri bacalarına geziye gitmişler ve bana böyle güzel bir resim yaptı. Yani bu normalde sekiz dokuz yaşındaki çocukların detaylı ve daha geniş perspektiften çizdikleri resim tipine benzer bir resim. Bu çocuk hem zihinsel anlamda üstün yetenekli hem de resim alanında üstün yetenekli bir çocuktu.

Okumaya erken başlıyor bu çocuklar. Genellikle iki buçuk üç yaş civarında çocuklar hiçbir yardım almadan yani sistemli bir yardım almadan okuma becerilerini kazanıyorlar. Ama tabii biz okuma becerisini kazanmış olmayı üstün yeteneğin bir önemli işareti olarak düşüsek de işte “Bu çocuk okumuyorsa üstün yetenekli değildir.” demiyoruz çünkü her üstün yetenekli çocuk okumayı erken öğrenmeyebilir.

Bir de bazı çocuklar erkenden okuma girişimlerinde bulduklarında anneler babalar panik oluyorlar. “Aa çocuğum okumayı öğrenmeye başladı, ne yapacağım?” diye. Ama çevreden “Aman, sakın öğretmeyin, önünden kitapları, defterleri, kalemleri, gazeteleri, dergileri alın, eve gazete bile almayın. Eğer şimdi okursa bu çocuk okula başladığı zaman çok zorluk yaşarsınız, çocuk da çok zorluk yaşar.” diye ailenin çocuğun okuma girişimlerini engellemesine sebep oluyorlar. Dolayısıyla varsa da ilgisi bu çevresel baskılardan dolayı çocuk okumaktan vazgeçiyor.

BAŞKAN – Ama Hocam, bunları da ilim adamları söylediler bize.

Yani biz kendi evimizde de “Aman, çocuklarınızı okutmayın...” Yani onlar söylediler bize ekranlardan.

PROF. DR. NİLGÜN METİN – Ama şöyle söyleyeyim: Mesela çocuklar ne zaman yürümeye başlar? Bir yaşında. Çocuk yedi, sekiz aylıkken yürüme çabalarını gösteriyorsa “Aman çocuğum, daha bir yaşına gelmedin, yürüme.” diyebilir miyiz? Onu diyemediğimize göre okumak isteyen çocuğu da engellememiz lazım.

BAŞKAN – Şimdi, yalnız Hocam, şu konuyu lütfen bize özellikle açarak söyleyin: Biraz önce uğradığım bir yer bana “Çocuğumun zekâsını arttırmak için hangi ilaçları kullanmalıyım, hangi kitapları okutmalıyım?” dedi. Şimdi, bu söylediğiniz yani öyle bir şey ki aile üzerinde çocuğun kendiliğinden mi okuduğu yoksa annenin her yemekten sonra oturup “Yaz çocuğum” dediği, bu ikisi o kadar tehlikeli bir şey ki.

PROF. DR. NİLGÜN METİN – Tabii, tabii. Yani şöyle: Ailelere, çocuğunuz okuma çabası gösteriyorsa sakın ola oturup ders verir gibi, ödev yaptırır gibi “Hadî gel bakalım, biraz okuma yapalım” tarzı çalışma yapmayın, bunu söylüyorum, yapmayın diyoruz.

BAŞKAN – Hocam biz yapmayız ama birileri kesin yapar.

PROF. DR. NİLGÜN METİN – Evet, sizin gördüğünüz aile profilinden sonra.

BAŞKAN – Kesin yapar yani yapmaması mümkün değil. İşte, hep birlikte arkadaşlarımızla gördük o aile şeyini.

PROF. DR. NİLGÜN METİN – Ama okuma öğrenmek istiyorsa çocuk onu da engellememiz lazım yani çocuk okuma öğrenmek istiyorsa çocuğun önüne koyun kitap, kalem, defter o kendi kendine uğraşsın diyorum ama oturup da ders havasında “gel bakalım, bu neydi, oku bakalım” tarzı çocuğu zorlayıcı, ev ödevi yapar gibi çalışmalar yapmayın diyorum ailelere. Öbür türlü de eğer okumasını, işte, gelişiminin önündeki becerileri kazanmasını engellersek -bu çocukların en büyük özelliği öğrenme tutkusuna sahip olmaları yani o acayip bir şey yani aşırı bir öğrenme açlığı duyuyor çocuklar- bu öğrenme tutkularını ortadan kaldırmış oluruz çocukların, engellersek eğer.

Yazma biraz daha geç geliyor el becerileri daha zayıf olduğu için ve yazmada okuma kadar yeterli olmayabiliyorlar. Bu, gene üç yaş bir aylık okuyabilen bir çocuğun yazma çabalarına ait bir görüntü. Daha fazla kitap okumak, daha fazla işte, ansiklopedi, sözlük, atlas gibi malzemelerle uğraşmak eğiliminde bu çocuklar. Gene, sayılarla çok ilgililer. Okul öncesi dönemde birçok aritmetik beceriyi erkenden kazanabiliyorlar. Zaman kavramı, ölçü birimleri bunlar yedi yaş sonrası kazanılan kavramlar ama bu çocuklar -soyut oldukları için geç kazanılıyor- bu kavramları okul öncesi dönemde kazanabiliyorlar.

Şimdi, bu çocukların genel olarak hem öğrenme hızları, öğrenme derinlikleri ve sahip oldukları ilgilere baktığımızda normal gelişim gösteren çocuklardan daha farklı olduklarını görüyoruz ve bu özellikleri dolayısıyla daha farklı eğitime ihtiyacı olduklarını da söyleyebiliyoruz.

Eğitim modellerini eminim benden önce gelen arkadaşlarım dile getirmişlerdir. Ben bunun üzerinde çok fazla durmayacağım. Hızlandırma, zenginleştirme ve özel gruplama modelleri uygulanıyor. Bunlardan bazıları bizim ülkemizde de uygulanıyor. Hızlandırmayı yapıyoruz, özel gruplamalar var, bilim sanat merkezleri buna bir örnek.

Ben, biraz yaptığımız bir projeden bahsetmek istiyorum eğer vaktim ve söz hakkım varsa.

BAŞKAN – Bu ne kadar sürecek Hocam?

PROF. DR. NİLGÜN METİN – Onu kısaca şey yapacağım.

Şimdi, bu çalışmaya neden ihtiyaç duyduk? Bir araştırma yapmıştık Türkiye’de 2007 yılında, üzerinden epeyce geçti ama bu projemiz de 2007-2008 yılında. Bu çalışmada hangi alanlarda üstün yeteneklilerle ilgili çalışmalar yapılmış ve bu çalışmalar işte, tanılama, eğitim, aile danışmanlığı bazında hangi yönlerde yapılmış, onlara baktık ve acı bir gerçek olarak okul öncesi çağıdaki çocuklarla ilgili herhangi bir çalışma yapılmadığını gördük. Fakat üstün yetenek doğuştan getirilen bir özellik olduğu için ve gelişim okul öncesi dönemde çok hızlı olduğu için bu döneme özel bir önem verilmesi gerekiyor, ona da inandığımız için bir proje yaptık. Bu proje Bursa’da özel bir anaokulunda yapıldı. Projenin amacı -şurayı hemen geçeyim- o özel anaokulundaki üstün yetenekli çocukları belirlemek ve bu belirlenmiş olan çocukların yeteneklerini geliştirmek üzere bir eğitim modeli geliştirmekti. Aynı zamanda normal gelişen çocuklara da bir eğitim desteği sunmaktı.

Ne yaptık? Önce tanılama süreciyle başlayayım. İlk olarak biz hem ailelerin hem de öğretmenlerin, çocukların ilgi ve yeteneklerini bize sunabilecekleri bir aday bildirim formu hazırladık. Daha sonra hem ailelere hem de öğretmenlere o okulda çalışan öğretmenlere bir günlük bir seminer verdik, üstün yeteneklilik ne demektir, bu çocuklar hangi özellikleri taşırlar diye. Seminerden sonra da bu aday bildirim formlarını hem ailelere hem öğretmenlere dağıttık ve bu gelen formları inceleyip -her bir yaş grubuna göre tabii inceledik- belli bir puanın üzerinde kalan çocukları daha sonraki aşamaya aldık. Daha sonraki aşamada aileleri ve öğretmenleri tarafından aday gösterilen çocukları ve ailelerini görüşmeye aldık, karşılıklı görüşmeye. Aileden çocuğun öyküsünü aldık, biyografik verilerini aldık, ailenin gözüyle, çocuğun sosyal iletişimi nasıldır, yetenekleri nelerdir, ilgileri nelerdir, buna benzer bilgileri aldık. Daha sonra çocukla görüşme yaptık. Çocukla görüşmede gelişim değerlendirmesi yaptık. Çocuğun görüşmeye uyum sağlamasını, dile hâkimiyet düzeyini, kendini ifade etmesini gibi birtakım becerilerini gözledik ve daha sonra da bu çocuklara yetenek ve yaratıcılığı belirleme etkinlikleri dediğimiz etkinlikleri uyguladık. Gene, bu aşamadan sonra da belli düzeyde olan çocukları rehberlik araştırma merkezlerine gönderdik yaşlarına uygun olarak WISC-R, Stanford-Binet, TKT5-7 testlerini almaları için. Bu aşamalardan geçtikten sonra zihinsel alanda yetenekli olarak 21 çocuğu düşündük.

FATMA NUR SERTER (İstanbul) – Kaç çocuk tarandı? Okul kaç kişiydi?

PROF. DR. NİLGÜN METİN – Okul geniş kapsamlı bir okuldu fakat 2007 Hazirandan 2008 Ekime kadar devam ettiği için çocuk sirkülasyonu da olduğundan geniş bir örneklem grubuyla çalıştık. Burada yalnız şunu da söylemek isterim: Şimdi, mesela WISC-R’ in kesme noktası 130’ dur, 130’ un üzerinde olan çocukları üstün yetenekli olarak kabul ederiz ama biz kesme noktasını biraz daha

aşağıda tuttuk, o yüzden 21 gibi böyle yüksek bir sayı çıktı çünkü çocukları bu aşamada üstün yetenekli değil de daha ziyade “yüksek potansiyelli” olarak değerlendirmek istedik. Yani çocukların hızlı değişim göstermesi gelişimlerinde bizi biraz daha esnek düşünmeye itti. 120’de kestik WISC-R’deki şeylerini.

BAŞKAN – Siz bu projeyi ne maksatla yaptınız Hocam? Neye varmak istediniz?

PROF. DR. NİLGÜN METİN – Okul öncesi dönemdeki çocukların yeteneklerini belirleyebiliriz ve bu yetenekleri geliştirmek için de ne yapabiliriz düşüncesinden hareketle yola çıktık. Bu tanılama işinden sonra -bunlar eş zamanlı ilerledi tabii- çocuklar için bu anaokulunun bünyesinde öğrenme merkezleri açtık; matematik-fen merkezi, doğa merkezi, dil merkezi, kinestetik drama merkezi, müzik ve sanat merkezleri açtık. Yani bu normal çocukların içinde buldukları sınıfın dışında, okulun koşulları çok elverişliydi, bize beş yer gösterdiler, beş mekân gösterdiler ve beş tane öğrenme merkezi açtık. Bu merkezleri de çocukların yeteneklerini geliştirebilecekleri programların uygulanması için uygun materyallerle donattık, benzer şeyi sınıf içerisinde de normal sınıflar içerisinde de yaptık. Mesela çocukların sınıflarında normal masal kitapları falan vardı, biz onlara atlas ekledik, işte, ne bileyim...

BAŞKAN – Yani bir okul isterse bir okul müdürü, bir şeyleri netleştirmeye çalışıyorum, maksadım katıyen sözünüzü bölmek değil...

PROF. DR. NİLGÜN METİN – Bu onların talebiydi, bizim de zaten böyle bir şey yapma şeyimiz vardı.

BAŞKAN – Tahmin ettim. Yani bir okul isterse “Ben okuluma bir yetenek taraması, farklılaştırma yapmak istiyorum ve böyle bir eğitim yapmak istiyorum.” derse böyle bir model deneyebilirler, değil mi?

PROF. DR. NİLGÜN METİN – Deneyebilirler.

Evet, çocuklar haftada 1 kez bütün grup olarak yani sınıftaki normal çocuklar bu merkezlerden yararlandılar. Bunun yanında üstün yetenekli olarak tanıladığımız çocuklar bu hep beraber gittikleri zamanın dışında 1 kez daha bu merkezlerin çalışmalarına katıldılar. Program -çok ayrıntı vermeyeceğim- okul öncesi müfredatıyla örtüşen bir program oldu yani çok apayrı şeyler uygulamadık. Sadece oradaki konular, kavramlar biraz daha derin, biraz daha genişletilerek yani zenginleştirme modelinin prensiplerine uygun olarak o şekilde verildi.

BAŞKAN – Ben projede eğitmen göremiyorum Hocam.

PROF. DR. NİLGÜN METİN – Şimdi, gelecek.

Bu öğrenme merkezlerinde program zenginleştirme çalışmalarıyla beraber aynı şekilde normal sınıflarda da program zenginleştirme çalışması yapıldı. Öğretmenleri eğittik hem yönetici kadrosunda olan kişileri hem de öğretmenleri eğittik. Tabii, onlardan geldiği için bu talep gönüllülükle bu eğitim çalışmalarına katıldılar. Aynı zamanda bu öğrenme merkezlerine normal sınıflardaki öğretmenlerin haricinde birer öğretmen ataması yapıldı. Yani bu öğrenme merkezlerindeki öğretmenler normal sınıflardaki çalışmalardan sorumlu olmadılar ve bir tane de bu öğrenme merkezlerini koordine edecek bir koordinatör atandı.

İzleme ve değerlendirme çalışmaları için de gelişim kontrol listeleri, bilişsel akademik becerileri gözlem listesi, psikosoy al davranışlar, öğretmenlerin kendi yeterliliklerini değerlendirebilecekleri formlar, portfolio değerlendirme ve ailelerin bu program başlamadan önce çocuklarındaki özellikler neydi, programdan sonra çocukları nasıl gözlemliyorlar, onları kaydedebilecekleri değerlendirme formlarını kullandık ve sonuç olarak bir yıllık bir eğitim uygulamasından sonra bu programın etkisinin en fazla bilişsel gelişim üzerinde olduğunu gördük. İşin enteresan...

BAŞKAN – Yani Hocam?

PROF. DR. NİLGÜN METİN – Yani zihinsel artı dil gelişiminin birleşimine bilişsel gelişim diyoruz. Hem dilde hem de zihinsel gelişimde önemli katkıları olduğu ortaya çıktı.

BAŞKAN – Peki, onları neyle ölçtünüz Hocam? Ölçümü neyle yaptınız, bilişsel gelişim ölçümünü?

PROF. DR. NİLGÜN METİN – Şu, bilişsel ve akademik beceriler ölçtük vardı.

BAŞKAN – Sizin kendi özel bir ölçeğiniz ama. Yani genel kabul görmüş, piyasada uygulanan...

PROF. DR. NİLGÜN METİN – Evet, yurt dışında geçerliliği, güvenilirliği yapılmış, daha sonra biz onu çevirdik, geçerlilik, güvenilirlik çalışması yaptık yani sağlam bir çalışma.

Ve işin enteresan tarafı yani hem üstün yetenekli olarak tanıladığımız çocuklar hem de normal gelişen çocuklar bu programdan yararlanmışlar ama yararlanma oranlarına baktığımız zaman normal gelişen çocukların üstün yeteneklilerden daha fazla oranda yararlandığı ortaya çıktı.

BAŞKAN – Değil mi, kesinlikle.

FATMA NUR SERTER (İstanbul) – Şu anda nedir okulun durumu?

PROF. DR. NİLGÜN METİN – Şu anda çok üzücü bir durum.

BAŞKAN – Hocam, hiç şaşırmadık.

PROF. DR. NİLGÜN METİN – Üzüntü duyduğum nokta şu: Bir sene boyunca eğitim verdiğimiz bütün öğretmenler oradan ayrıldılar.

BAŞKAN – Tabii, Hocam transfer ücretleriyle...

PROF. DR. NİLGÜN METİN – Hayır, nereye gittiler? Şöyle...

FATMA NUR SERTER (İstanbul) – Başka özel okullara.

PROF. DR. NİLGÜN METİN – Hayır, başka özel okullar değil.

BAŞKAN – Nereye gittiler Hocam çabuk söyle, merak ettik.

PROF. DR. NİLGÜN METİN – Okul öncesi eğitim altı yaş zorunlu oldu ya bazı illerde, Bakanlığın müthiş bir öğretmen ihtiyacı ortaya çıktı, dolayısıyla devlete geçti bu öğretmenlerimiz. Bizim yetiştirdiğimiz öğretmenler ayrıldıkları için yani öğrenme merkezleri devam ediyor ama yeni gelen öğretmenlerle yürütmeye çalışıyorlar, o dönemki hedeflere ulaşamıyor.

FATMA NUR SERTER (İstanbul) – Peki, bu saptama, tanılama süreci kaç ay sürdü ve haftada kaç gün çalışarak bunu yaptınız?

PROF. DR. NİLGÜN METİN – Bizim tanılama sürecimiz mi?

FATMA NUR SERTER (İstanbul) – Evet, evet.

PROF. DR. NİLGÜN METİN – 4 defa yaptık tanılama, birer hafta sürdü aşağı yukarı.

BAŞKAN – Yani bir öğrenciye ne kadar zaman ayırdınız?

PROF. DR. NİLGÜN METİN – Tabii, baştan itibaren hesaplayacak olursak ailelere ve öğretmenlere...

FATMA NUR SERTER (İstanbul) – İşte, hepsini soruyorum.

BAŞKAN – Ortalama tabii yani.

FATMA NUR SERTER (İstanbul) – Yani bir okul bunu yapmak isterse ne kadar zaman alır?

PROF. DR. NİLGÜN METİN – Yani bizim görüşmemiz aşağı yukarı bir saat sürüyor hem aileyle hem çocukla görüşme. Ardından rehberlik araştırma merkezi...

FATMA NUR SERTER (İstanbul) – Yani 21 öğrenciyi bulabilmek için -tabii, okulun kaç öğrencili olduğu da çok önemli- ne kadar emek sarf edildi, ne kadar zaman harcandı?

PROF. DR. NİLGÜN METİN – Çok zaman harcadık tabii yani bir buçuk seneye yakın bir çalışmamız oldu ama Bursa olduğu için git gel oldu.

FATMA NUR SERTER (İstanbul) – Hayır, haftada bir gün, iki gün...

PROF. DR. NİLGÜN METİN – Yani haftada iki gün gittik o dört tanılama takviminde, haftada ikişer gün gittik ama ekip çalışmasıydı.

BAŞKAN – Bence orada tek çıktı var Hocam, normal çocukların hızının öbürkülerini geçmiş olması. Yani genel eğitim politikanız ve eğitimcinizin eğitimiyle birlikte hız artıyor.

PROF. DR. NİLGÜN METİN – Çok doğru bir noktaya temas ettiniz. Yani çocuklara zenginleştirilmiş program sunulduğu zaman algıları çok açık çocukların yani normal çocukların algıları da çok açık. Ne verirsiniz bunu alıyor.

BAŞKAN – Bu altını çok çizeceğimiz bir şey.

ÇİĞDEM MÜNEVVER ÖKTEN (Mersin) – Normali gerileten de biziz, dâhiyi aptallaştıran da biziz.

BAŞKAN – Bitti mi Hocam?

PROF. DR. NİLGÜN METİN – Bitti, ayrı veri istiyorsanız ileteyim, yoksa konuşalım.

BAŞKAN – Şimdi, arkadaşlarımızla deli gibi soru hazırladık Hocam, hazır olun. Önce arkadaşlarımız sorsunlar, sonra ben tekrar varsa şey yaparım.

Hocam buyurun var mı?

FATMA NUR SERTER (İstanbul) – Bende deli gibisi de yok, deli olmayanı da yok, gayet açıktı.

BAŞKAN – Mustafa Bey? Yok.

Kimsede yok. Hocam nasıl anlattınız?

PROF. DR. NİLGÜN METİN – Vallahi, iki sonuç düşünebiliriz ya çok açık anlatmışımdır ya da çok kapalı.

BAŞKAN – Hocam buyurun. Sizde de mi yok?

Şimdi, ben bir soru sormaya başlayayım hepsi bülbül olur.

GÖNÜL BEKİN ŞAHKULUBEY (Mardin) – Başkanım, son cümleyi söylemeseydi hepimizin çok sorusu olacaktı da...

BAŞKAN – Hangisi?

GÖNÜL BEKİN ŞAHKULUBEY (Mardin) – Yani sonda bağlama iyi olunca. Yani eğitim sistemiyle çok şey yapabileceğimizi...

BAŞKAN – Ama yok o da yani bu eğitim sistemi diyoruz ya eğitimin de neresini konuşacağız? Yani orada, bakın, dikkatimi çeken benim öğretmen geliştiği zaman çocuk geliyor Hocam. Bütün hepsini, hiç vakit harcamasaydınız, başlasaydınız öğretmen geliştirmekten, zaten onlar bir kere öğretmenin kalitesi yükseldince seçiciliği artıyor, seçiciliği artınca çocukları kendi içlerinde karakterlerine ve branşlarına göre ayırarak yani...

FATMA NUR SERTER (İstanbul) – Bir de işte, çoklu eğitim hani farklı yetenek imkânları...

BAŞKAN – Tabii, çocuk ilgisi çekiyor falan.

Buyurun.

ÇİĞDEM MÜNEVVER ÖKTEN (Mersin) – Sayın Hocam, şimdi “çocukların belirlenmesi ve eğitimleriyle ilgili bir proje” dediğiniz işte, “2007-2008 yılları arasında Bursa’daki özel bir anaokulunda yapıldı.” dediniz. En basit sorudan başlayayım: Bu anaokulu mu size bunu talep etti?

PROF. DR. NİLGÜN METİN – Evet.

ÇİĞDEM MÜNEVVER ÖKTEN (Mersin) – Peki, burada, siz, kendinize göre tanılama metotları yaptıktan sonra “Üç çeşit zekâ testi, tanılama metodunu uyguladık RAM’a göndererek çocuklara.” dediniz. Hâlbuki bizde bir çeşit zekâ testi yani biz...

BAŞKAN – Yok, üçü de var.

ÇİĞDEM MÜNEVVER ÖKTEN (Mersin) – Hayır, var, üçü var ayrı ama...

PROF. DR. NİLGÜN METİN – Testlerin özelliğinden kaynaklanıyor.

ÇİĞDEM MÜNEVVER ÖKTEN (Mersin) – Onu biliyorum. Üç tanılama metodundan geçirerek mi yaptınız, yoksa içinden bir tanesini seçerek mi yaptınız?

PROF. DR. NİLGÜN METİN – Çocuğun yaşına hangisi uygunsa o uygulandı. Mesela WISC-R altı yaş sonrası...

ÇİĞDEM MÜNEVVER ÖKTEN (Mersin) – Ha, burada ikinci soru geliyor o zaman. Demek ki WISC-R her yaş çocuğa uygulanmıyor, altı yaş sonrasına...

PROF. DR. NİLGÜN METİN – Altı-on altı yaş arasındır. Ondan dolayı, çocuğun yaşı neyse ona uygun test uygulandı.

ÇİĞDEM MÜNEVVER ÖKTEN (Mersin) – Peki, sıfır-altı yaş grubu çocuğa hangi test uygulandı veya üç yaşındaki çocuğa, üç yaş grubundaki çocuğa hangi test uygulandı?

PROF. DR. NİLGÜN METİN – Tabii, onu ben söylemedim. Bu projeyi dört ile altı yaş çocuklarıyla yaptık. Üç yaş çocuklarına...

ÇİĞDEM MÜNEVVER ÖKTEN (Mersin) – Peki, dört ile altı yaş çocuk grubuna hangi test uygulandı o zaman madem WISC-R altı-on altıyı kapsıyor?

PROF. DR. NİLGÜN METİN – Altı yaş civarında olanlara WISC-R uygulandı, daha küçük olanlara Stanford-Binet, TKT4-7 uygulandı.

ÇİĞDEM MÜNEVVER ÖKTEN (Mersin) – Eş güdümlü bir şekilde mi uygulandı, ayrı ayrı mı uyguladı, yaşlara göre mi?

PROF. DR. NİLGÜN METİN – Yaşlara göre yani bir çocuğa iki ayrı test uygulanmadı.

ÇİĞDEM MÜNEVVER ÖKTEN (Mersin) – Onu soruyorum. O zaman gene kayda geçsin diye soruyorum. Stanford test tipi hangi yaş grubuna uygulandı Hocam?

PROF. DR. NİLGÜN METİN – Stanford-Binet dört yaş grubuna uygulandı. Şöyle yalnız: onlar elimizde mevcut olan ama üzerinde çalışılması gereken testler. Stanford-Binet eskiden uyarlaması yapılmış ve yeni, güncel koşullara göre yeniden uyarlaması yapılmamış bir test maalesef. Bizim okul öncesi dönemde en büyük sıkıntımız çocukları değerlendirme, ölçmede kullanacağımız araç sıkıntısı ama bu sadece bizim sıkıntımız değil dünyada böyle. Yani okul öncesi dönemi şey yaparsak bu çocukların yüksek

potansiyellerini açığa çıkarabilecek değerlendirme araçlarına ihtiyacımız var, gerçi büyük yaşlar için de var ama bu alandaki sıkıntı çok daha fazla.

BAŞKAN – Buyurun Hocam.

HÜLYA GÜVEN (İzmir) – Şimdi, benim sorum da şu: Çocukların üstün zekâlı olanlarını saptadıktan sonra bu anaokulu süresince de farklı eğitim uygulandı mı? Birinci sorum bu.

PROF. DR. NİLGÜN METİN – Projeden mi bahsediyorsunuz yoksa genel mi?

HÜLYA GÜVEN (İzmir) – Evet, genel olarak da...

BAŞKAN – Yok, sizin projeniz...

HÜLYA GÜVEN (İzmir) – Hayır, ekstra anaokulu süresince uygulandı mı özel bir eğitim?

PROF. DR. NİLGÜN METİN – Proje kapsamında mı efendim?

HÜLYA GÜVEN (İzmir) – Proje kapsamında, bir de projeden sonra, tamamlandıktan sonra sürdürüldü mü?

PROF. DR. NİLGÜN METİN – Hayır, Bursa’da o çalışmamızı yaptık, düzeni kurduk, biz artık proje süresi bittiği için görüştük okul sahipleriyle ama bizim şeyimiz devam etmedi, onlar kendileri o düzeni sürdüreceklerdi.

HÜLYA GÜVEN (İzmir) – Sürdürdüler mi?

PROF. DR. NİLGÜN METİN – Sürdürdüler ama öğretmenler gidinceye kadar.

HÜLYA GÜVEN (İzmir) – Peki, daha sonrası için bu çocuklar işte, saptandı anaokulundan sonra, sonrası ne olacak?

PROF. DR. NİLGÜN METİN – Evet, en büyük soru işareti orada. Yani aileler de sordular. “Tamam, siz bunları saptadınız. Burada ihtiyaçlarını karşılayıcı bir ortam hazırlandı, eğitim aldılar ama biz okula çocuğumuzu başlattığımız zaman ne yapacağız? Hangi okula göndereceğiz?” Bu soruyu sadece onlar sormuyor, gelen bütün çocukların aileleri soruyor. İşte, çocuğunun üstün yetenekli olduğunu saptadık diyelim. Aile soruyor bana o zaman? “Tamam Hocam, çok güzel ama peki ben bu çocuğu hangi okula göndereceğim?” Anaokulu çocuğu için de aynı şey söyleniyor veya ilkokul 2’nci sınıfta tanılanan çocuğun ailesi de bana aynı şeyi söylüyor. Ben orada kalıyorum.

HÜLYA GÜVEN (İzmir) – Peki, bir şey daha: Bu çocukların eğitimi için üç yöntem söylediniz; birisi gruplandırma, hızlandırma, bir de zenginleştirme. Bu çocuklara hangisini öneriyorsunuz? Ben onu öğrenmek istiyorum bir de. En uygunu hangisi?

PROF. DR. NİLGÜN METİN – Şimdi, şöyle: Bu çocuklar bir toplumun içinde yaşıyorlar, normalerin ağırlıklı olarak bulunduğu toplum. Dolayısıyla bu çocuklar okul zamanları dışında normal gelişen insanlarla birlikte olacaklar ve bu toplumla uyum içerisinde yaşamak zorundalar, hepimiz öyleyiz toplumsal yaşamın bir gereği olarak. Dolayısıyla ben özel gruplamalardan yana değişim çok fazla. Yani çocuk temel eğitimi zenginleştirilmiş eğitim programlarının uygulandığı okullarda almalı.

BAŞKAN – Hocam, onları netleştirin bize yani ne demek istiyorsanız açın bize. Farklılaştırılmış ne demek?

PROF. DR. NİLGÜN METİN – Zenginleştirme yöntemini birazcık açayım mı, ister misiniz?

BAŞKAN – Evet, evet yani sizdekini alalım.

PROF. DR. NİLGÜN METİN – Evet, şimdi, zenginleştirme yöntemi üstün yetenekli çocuk için sınıfta uygulanan eğitim programı üstün yetenekli çocuk için...

BAŞKAN – İlkokul 1’deyiz, 20 kişilik bir sınıfımız var.

PROF. DR. NİLGÜN METİN – Çocuk okuma yazmayı öğrenmiş olarak sınıfa geldi. Öğretmen normal müfredatını uyguluyor, diğerlerine okumayı yazmayı öğretecek ama bizim çocuğumuz hem okuyor hem yazıyor. O zaman bu çocuğu ne yapacağız? Burada öğretmen çocuğun okuma düzeyine göre mesela diğerleri harf yazmayı veya işte, hecelemeyi öğrenirken ona kitap verecek, diyecek ki: “Bu kitabı oku, buradan özet yap.” veya işte, “Bu kitapla ilgili şu çalışmayı yap, kitapta geçen konuya ilişkin olarak bir proje yap. Ondan sonra gel, bunu arkadaşlarıyla paylaş.” Bu zenginleştirme çalışması; hem çocuk normal gelişen akranlarıyla aynı sınıfa paylaşıyor hem de yeteneği ölçüsünde farklılaştırılmış bir eğitimden yararlanıyor.

Mesela hızlandırma yöntemi var. Çocuğu, işte, diyelim okuma yazma bilen çocuğu 1’inci sınıftan başlatmak yerine doğrudan 2’nci sınıfa başatabiliyoruz ama onun çeşitli sakıncaları var. Çocuk okuma yazmayı öğrenmiş oluyor ama duygusal açıdan, sosyal olgunluk açısından daha 1’inci sınıf çocuğu, kendisinden daha olgun olan, daha farklı ilgileri olan çocukların arasına koyuyoruz çocuğu. Bu da yani akademik yönden ihtiyaçlarını karşılasak bile çocuğun duygusal açıdan, sosyal açıdan birtakım problemlere düşmesine neden oluyor?

BAŞKAN – Ama “Üstün zekâlı çocuklar kendinden büyüklere arkadaş olur.” diye bir kısım vardı, uymuyor mu işte?

PROF. DR. NİLGÜN METİN – Vardı evet ama o oyunlarda, birtakım ilgilendiği konularda büyüklerle birlikte olmak istiyor. Bir de 2'nci sınıftaki çocuklar 1'inci sınıfı atlayıp gelen çocuğu arasına almak istemiyor, "Sen daha bebedsin, git, ne işin var burada." diyorlar yani çocuk kendini anlamayan akranları ama kendisini arasına almak istemeyen daha büyükler arasına sıkışıp kalıyor.

FATMA NUR SERTER (İstanbul) – Ve başarısız da oluyor.

PROF. DR. NİLGÜN METİN – Başarısız oluyor, bir süre sonra akademik başarısızlıklar görebiliyoruz bu çocuklarda. Yani bir çocuk gelmişti bana, korkunç derecede okul fobisi var, okula kesinlikle gitmek istemiyor. Hikâyesini bir aldım. Çocuk 2 defa hızlandırılmış, çocuk 1'inci sınıf yerine 2'nci sınıftan başlatılmış, 2'nci sınıfın sonunda 3'üncü sınıfa geçmesi gerekirken hop diye 4'üncü sınıfa geçmiş. Yani düşünün sekiz yaşındaki bir çocuk...

BAŞKAN – Annesi, babası öğretmen miydi?

PROF. DR. NİLGÜN METİN – Değildi. Sekiz yaşındaki çocuk on yaşındaki çocuklarla bir aradaydı ve çocuk okula gitmek istemiyordu. Yani hızlandırmadan da ziyade sınıf içerisinde programın zenginleştirilmesi çocuğun bütün ihtiyaçlarının karşılanması bakımından yararlı.

BAŞKAN – Peki, iyi de Hocam bu da hepsi gibi 1'inci sınıf, 2'nci sınıf, 3'üncü sınıf gidecekse hani ne oldu ki üstün zekâlı olduysa anlamadık yani.

HÜLYA GÜVEN (İzmir) – Bir de şöyle bir şey daha var, ekleyebilir miyim?

Şimdi, bütün öğretmenlerin bu konuyu biliyor olması lazım ki bu çocuk için ayrı eğitim uygulamaları, o da mümkün değil.

PROF. DR. NİLGÜN METİN – Şimdi, esas problem şu, esas kilit noktası öğretmen konusu burada. Yani öğretmenlerimizi ister okul öncesi olsun, ister sınıf öğretmeni veya bu branş öğretmeni çocukla eğitim sürecinde karşılaşacak olan bütün öğretmenlerimizin farklı gelişen çocuklar konusunda eğitimi olması lazım. Şu anda mevcut program normal çocuk gelişimini bile bilmiyorum öğretmenler, sadece deniliyor ki: Okumayı şöyle öğreteceksin, yazmayı böyle öğreteceksin.

BAŞKAN – Fakülteden mi böyle geliyorlar Hocam bunlar?

PROF. DR. NİLGÜN METİN – Fakülte program böyle, daha yeni özel eğitim dersleri konuldu haftada iki saat, o da çok yetersiz tabii. Yani öğretmen, karşısına hangi tipte çocuk gelirse gelsin, ister engelli ister öğrenme güçlüğü olan ister üstün yetenekli ister normal, her çocuğa eğitim verebilecek donanımına yetişmeli. Öğretmeni böyle yetiştirdiğiniz zaman, zaten şu anda yaşadığımız bir sürü problem ortadan kalkacaktır. Ne yapabiliriz hızlı çözüm olarak? Pilot okullar seçebiliriz. Şu anda bütün yeni öğrencileri bu şekilde yetiştirebiliriz ama bir de şu anda çalışan öğretmenlerimiz var, onların hizmet içi eğitim kanalıyla yetiştirilmesi seneler alacak belki. Bu çocukların sayısı çok fazla olmadığına göre pilot okullar seçebiliriz. Mesela bir mahalde ya da bir semtte diyelim on tane ilköğretim okulu var, on okula değil de bunlardan bir tanesini seçip o okulun öğretmenlerini hizmet içi eğitim vasıtasıyla yetiştirebiliriz.

BAŞKAN – Onlar da yarın tayin olacaklar eş durumundan, baş durumundan!

PROF. DR. NİLGÜN METİN – Tabii, öyle riskler de var.

Okul ortamını, okulun fiziki koşullarını da her tipteki çocuğa eğitim verecek şekilde düzenleyebilirsiniz. Kaynak odalar çok işe yarıyor.

BAŞKAN – Kaynak oda?

PROF. DR. NİLGÜN METİN – Öğrenme merkezi diye demin bahsettiğim kaynak oda. Bu, hem kaynaştırmaya katılan engellilerin eğitiminde kullanılabilir hem de üstün yetenekli çocukların yeteneklerini geliştirmek amacıyla öğrenme...

BAŞKAN – Nedir Hocam, içinde ne var o odanın? Kaç metrekare? Yani kayıtlara geçsin ki...

PROF. DR. NİLGÜN METİN – Yani normal bir sınıf gibi düşünebilirsiniz. Diyelim üstün yetenekliler için bir öğrenme merkezi planlıyorsanız normal bir sınıf gibi düşünebilirsiniz. Normal sınıfların içinde olmayan ama üstün yeteneklilerin eğitimi için gerekli olan malzemeleri, mesela büyüteçler, dürbünler, küreler, atlaslar daha ileri düzeyde...

BAŞKAN – Hepsini toplasan 1 milyar etmiyor bunların ya, valla etmiyor.

PROF. DR. NİLGÜN METİN – Etmez tabii. Öyle bir düzenleme yapabilirsiniz.

BAŞKAN – Yani gittiğimiz bilim sanat merkezlerinde ne vardı ki?

FATMA NUR SERTER (İstanbul) – Yalnız, bir şey hatırlatırım: Bundan önce, hangi hoca, hatırlamıyorum, üstün yeteneğin hep fen ağırlıklı tanımlandığını söyledi. Yani şimdi bir de fen bilimleri ile ilgili olmayan kısmı var, sosyal, kültürel boyutu var. Ona da ilgi duyabilir üstün zekâlı ve üstün yetenekli bir çocuk. Dolayısıyla, o mikroskop, büyüteç filan klasik de onun dışında, mesela sosyal açıdan, sosyal dehası var çocuğun, onlara ne önerilebilir?

PROF. DR. NİLGÜN METİN – Tabii. Onlar için de mesela çevre gezileri, müze ziyaretleri, ne bileyim bir fabrikaya gitmek... Ne bileyim o çocuklar için münazaralar yapılabilir mesela, okullarda hâlâ uygulanıyor. Ne bileyim mahkemeler yaratılabilir, mahkeme yapılabilir. O çocukları da geliştirecek çeşitli önlemler yapılabilir.

BAŞKAN – Sizin sorunuz var mı?

TEMEL COŞKUN (Yalova) – Hocam, verdiğiniz bilgiler için teşekkür ediyorum. Araştırmanız da var, projeniz de var. Geldiğiniz noktada nereye gidiyoruz, umudunuz ne? Bunu öğrenmek istiyorum.

PROF. DR. NİLGÜN METİN – Şöyle: Yirmi sene önceki hâl vaziyetimizle şimdiki arasında dağlar kadar fark var, yani epeyce yol katettik, ama yeter mi? Hayır. Daha çok yapmamız gereken şey var. Bir kere, normal, genel örgün eğitim içerisinde birtakım önlemler almak zorundayız. Şu anda tek alınabilen önlem bilim sanat merkezleri. O konuda da eğer izin verirsiniz söylemek istediğim bazı şeyler var.

BAŞKAN – Hemen söyleyin Hocam onları da.

PROF. DR. NİLGÜN METİN – Söyleyeyim o zaman, peki. Örgün eğitime geri döneriz.

Şimdi, bilim sanat merkezleriyle ilgili bir rapor da istenmişti benden, onu da takdim ederim daha sonra, belki fikir almak istersiniz.

Tanılama zaten başlı başına bir sıkıntı araç açısından. Ama işlevselliği bakımından baktığımızda adı "Bilim ve Sanat Merkezi" ama alınan çocuklara baktığımız zaman, daha ziyade üstün zekâlı dediğimiz genel zihinsel potansiyeli yüksek olan çocuklar. Sanat kısmı eksik.

BAŞKAN – Hocam, o kurumun müdürüne göre değişiyor. Yönetimine dünyadan haberi olmayan birisini koyduğunuz zaman tamam!

PROF. DR. NİLGÜN METİN – Hayır şöyle...

FATMA NUR SERTER (İstanbul) – Ölçülemeye sanat eksik.

BAŞKAN – O doğru.

PROF. DR. NİLGÜN METİN – Oraya alınan çocuklar bakımından sanatta özel yeteneği olan çocukları seçmeye dönük bir tanılama sistemi yok. Sadece üstün zekâlı olarak düşündüğümüz çocukların sanat yönünü destekliyoruz.

BAŞKAN – Ama peki Hocam, tam burada, müzik dehası olan bir çocuğu Millî Eğitim mi eğitmek durumunda, Kültür Bakanlığı mı? Yani bütün bu eğitimlerin hepsini biz Millî Eğitimin çatısı altına mı vereceğiz? İyi bir noktaya geldik. İyi koşanı da mı Millî Eğitim eğitecek? O zaman Gençlik ve Spor Bakanlığı ne işe yarar? O zaman Kültür Bakanlığı niye var? Geçen çıkan o İdil Biret'le ilgili yasa da, biliyorsunuz, Kültür Bakanlığının yasası olarak çıkmıştı. Yani bütün rolleri Millî Eğitime mi vermemiz gerekiyor?

FATMA NUR SERTER (İstanbul) – Ama eğitmemiş, yollamış ol!

PROF. DR. NİLGÜN METİN – Bakanlıklar arası, kurumlar arası koordinasyonun olması lazım. Mesela beş yaşındaki bir çocuğun müthiş bir resim yeteneği varsa, belli bir noktaya kadar Millî Eğitim Bakanlığı...

BAŞKAN – Hangi noktaya kadar Hocam?

PROF. DR. NİLGÜN METİN – Belli bir noktaya kadar.

BAŞKAN – Hangi nokta?

PROF. DR. NİLGÜN METİN – Onun yurt dışında eğitim alması veya daha ileri düzeyde bir çalışmaya katılması gerekiyorsa belki Kültür Bakanlığı destek olabilir.

FATMA NUR SERTER (İstanbul) – Güzel sanatlar liseleri bunun için vardı, kapanıyor şimdi.

PROF. DR. NİLGÜN METİN – Yani ben o kısım hakkında fazla fikir yürütemeyeceğim ama kurumlar arasında bir iletişimin, koordinasyonun olması gerektiğini düşünüyorum.

FATMA NUR SERTER (İstanbul) – Çok doğru bir şeydi bu güzel sanatlar liselerinin olması. Ben üzülüyorum kapanmalarına.

BAŞKAN – Niye kapanıyor Hocam?

FATMA NUR SERTER (İstanbul) – Hepsini şimdi şeye değiştiriyorlar ya, Millî Eğitim Bakanlığı genel lise kavramı içinde bunların tümünü topluyor.

BAŞKAN – Ha, 4+4+4' den sonra.

FATMA NUR SERTER (İstanbul) – Ondan önceki karar bu. Sınavla girilen okulların tümü kaldırılıyor. Hepsini, normal liselerin Anadolu liselerine dönüştürüldüğü gibi normal liselerin içinde de güzel sanatlar programı... Fen liseleri de kaldırılacaktı, bilmiyorum hâlâ duruyor mu. İşte böyle yeni bir yapı. Tabii çok zor bir yapı bu, bunun üstesinden gelmek zor. Ama güzel sanatlarda okula girdiğiniz zaman -mesela benim evime çok yakın, benim de defalarca çeşitli nedenlerle gittiğim Erenköy Güzel Sanatlar Lisesi vardı- her tarafta müzik sesi duyuyorsunuz, bir tarafta bale çalışılıyor, öbür tarafta çocuklar atölyelerde resim yapıyor. Şimdi bu imkânı bir lisenin, bir ortaokulun ya da bir ilkokulun içine bu zenginlikle taşımak son derece zor, profesyonel, o alanda yetişmiş öğretmenleriyle vesaireyle. Yani kapatılması yanlış.

BAŞKAN – Hocam, belki Anadolu’da küçük şehirlerde meslek liseleri fonksiyonel olabilir ama İstanbul’da ben kızımı eğer güzel sanatlar lisesine vermek zorunda kalsam, İstanbul’da iki tane var, ya Erenköy’e göndermem lazım, mümkün değil yahut da Avrupa yakasında bilmem nereye göndermem lazım. Yani imkânsız gibi bir şey. Bunun sayıları da hatta Millî Eğitime verdik, kaç yüz bin kişi... Farz et ki ticaret lisesine vereceğim. “Efendim, İstanbul’da sekiz tane ticaret lisesi var.” diyor. Var ama benim ulaşabileceğim hiçbir yerde bir ticaret lisesi yok. Onun için çok hızlı bir şekilde bütün çözümlerin kalabalık şehirlere göre odaklanması lazım. Demin TÜBİTAK’tan arkadaşlar vardı, “Her şehre bir bilim merkezi yapıyoruz.” diyor. “Başladık, 2016...” Seksen bir ilde. Dedim ki “Allah’tan korkun, 800 bin nüfuslu ile de bir tane yapıyorsun, 15 milyonluk İstanbul’a gidiyorsun, oraya da bir tane yapıyorsun.” Yani bir ölçümlemede maalesef gariplik var.

PROF. DR. NİLGÜN METİN – Belki nüfus sayısına göre, mesela her 50 bin kişiye bir okul şeklinde düşünülse...

BAŞKAN – Ona göre yapmaları lazım ama İstanbul’da...

FATMA NUR SERTER (İstanbul) – Mesela bir tane Robert Kolej var, hiç kimse çocuğunu oraya gönderirken okulun uzaklığını yakınlığını düşünmüyor. Yani okul kendisini eğer verdiği eğitimin kalitesiyle ispat etmiş olursa o bir yük olmaktan çıkar aile için, problem o.

BAŞKAN – Tabii, kesinlikle, katılıyorum.

PROF. DR. NİLGÜN METİN – Yani bilim merkezleri ve sanat merkezleri şeklinde iki ayrı kuruluş olarak hizmet vermesi şeklinde bir önerim olmuştu.

FATMA NUR SERTER (İstanbul) – Ama iki yeteneği de olabilir çocuğun.

PROF. DR. NİLGÜN METİN – O zaman iki tarafa da, hangisi baskınsa... Yani şu anda bu çocuklara sunulan bilim ve sanat merkezindeki hizmetler sadece üstün zihinsel potansiyeli olanlar için, onun dışındakilere bir şey yapılmıyor.

BAŞKAN – Şimdi, ben şöyle bir toparlamaya çalışayım, yine arkadaşların sorusu olursa burada çıkar: Şimdi, sizin sunumunuzu baştan izledik. Aşağı yukarı, burada 5 kişi dinlediyseniz 4 kişi bize üstün yetenekli çocuk nasıl olur diye anlattı, biz başta kendimizi, sonra bütün çocuklarımızı üstün yetenekli kabul ettik. Çünkü son derece, herkeste, yani özellikle büyükşehirler için söyleyeyim, buna statik elektrik de dâhil olmak üzere... Yani siz beni yadırgayabilirsiniz ama “Neden?” deyince, ben çocuklarla birlikte çocuk şeylerini izliyorum. Gerçekten o dizi filmlerde tutun da füzenin ateşlenmesine varıncaya kadar o kadar detaylar var ki biz gördük ki çocuklarımız ekranlardan eğitiliyorlar, şiddet eğitimi de oradan şey de. Çocukların yüzde 78’e yakını günün büyük bir kısmını ekran başında geçiriyorlar. Şimdi, ben büyükşehirlerin çocuğundan bahsediyorum, kendini yetiştirmiş, ailesi bebeğiyle daha ana yanında konuşmaya başlamış, şu anlattıklarınızın hepsini aşağı yukarı bulabilirsiniz. Biz orada gerçekten bir zekâ arıyorsak o eşitlerin arasında bir farklılığı yakalamamız gerekiyor. “Hiperaktif olur.” dedik.

Bir de şunu anlamıyorum Hocam, yine affınıza sığınıyorum: Zeki çocuklar hiperaktif olur, hareketli olur ama olmayanlar da zeki olabilir. Bu o kadar bir genelleme ki, yani siyah zeki olur ama siyah olmayanlardan da zeki olabilir. Hep tanımlamalar öyle değil mi? Bizim kafamız karıştı. Yani kime zeki diyeceğimizi karıştırdık.

İkincisi: Mesela önümüzde üç tane tanı seçeneği var, kesinlikle güvenimiz yok. Bir: Bu tanımlarla ilgili artık kurslar başlamış durumda. İkincisi, üç kere bu testlere giren her çocuğun dördüncüde mutlaka IQ’sunun 140’lara çıkacağı, bir kere görmekten kaynaklanan bir aşinalık olacağı... Şimdi, testlere güven yok, bu verilen tanımların hiçbirine güven yok. Yani bana göre bu tanımlar, bu veriler mesela 60’lar, 70’ler için çok yetenekli bir çocuk tanımlaması olabilir ama şu anda geldiğimiz noktada bunların içinde de başka şeyleri bulmamız lazım. Peki, bunları eğitecek... Demin başlık atmışım, Komisyonumuzun başlığı “Üstün Yetenekli Çocukların Eğitimi” ama yanlış komisyon kurmuşuz “Üstün Yetenekli Çocukları Eğitecek Öğretmenlerin Eğitimi” diye bir komisyon kurmamız lazım. Çünkü her şeyin merkezi o ve şu anda 600 küsur bin tane mevcutta çalışan öğretmen var. “Hadi 100 bin tanesini eğitelim dediğinizde ya tayinden dolayı gidecekler ya özel okula transfer olacaklar. Bizim Komisyonunda bir eylem planının yanında bir de acil

eylem planına ihtiyacımız var. bu arada bizim söylememizden ziyade sizden önermeler istiyoruz, şunu önermenizi istiyoruz: “10 bin tane, hangi fakülteden olursa olsun, yetişmiş insanı alın. Onların da IQ'larını ölçün, çünkü biraz da zeki olmaları gerekiyor bu çocuklarla birlikte olmak için. Bir eğitim programına koyun ve sadece bu eğitim için sertifikalandırın” falan gibi bir şeyler söyleyin bize, kayıtlarımıza geçsin. Bakın, özel okullarda, İstanbul'dan biliyorum, isimler gelmeye başladı, isim vermediğimiz hâlde, geziyoruz ama ikişer üçer yönetici odaları boşaltılıyor, üstün yetenekli çocuk eğitim odaları hâline getiriliyor. Her aileye “Senin çocuğun üstün zekâlı” demek için 30 milyar falan para alacaklar yılda bu ailelerden. Bu arada çocuklara kurslar aldırılıyor, çünkü gündemde olan bir şey.

Bir: Özellikle veli davranışlarıyla ilgili bize burada bir şeyler söyleyin ki biz de kamuoyuyla paylaşalım çocuklara eziyet olmasın diye.

İkincisi: Siz de bize söyleyin, ki siz de bu yetenek sınavlarına güvenmiyorsunuz, “Bizim güvenmemiz yetmiyor, yeterli değil” deyin, bütün bunları kamuoyuyla paylaşalım. Bu çocukları bu özel okulların saldırısına karşı nasıl koruyacağız? Dün bir televizyon programındaydım, hemen koştu geldi, kaç kişi ama kaç kişi “Çocuğumu falanca okulda istiyorlar, IQ testi yaptırmamı istiyorlar, çocuğuma özel sınıf açtırılacak” diye. Hocam, özel sınıf derken çocuğu farklılaştırmak çocuğun dünyasında ne değiştiriyor?

Şimdi, ben hatırlıyorum, bizleri kaydettirirken annem, okula gidince öğretmen seçilirdi “Falanca kişiye yazdırın” diye. Herkes o hocaya şey yapardı. Sınıf seçilmez öğretmen seçilirdi.

FATMA NUR SERTER (İstanbul) – Çok da para alırdı o okul.

BAŞKAN – Evet, kayıt parası yüksek olurdu ama doğru, o öğretmen gerçekten öğretmen gibi öğretmen olur, yirmi dört saat çocuğunu izlerdi. Daha sonra özel okullar bunu fark etti. 3'üncü sınıfta öğretmenleri 1'den dönüştürmeye başladılar, 5'i bitirtmeden, çünkü o öğretmene gelen kayıt buydu.

Şimdi, böyle bir modeli tekrar öğretmeni öncelikle yapabilir miyiz? Yahut da sınıf açtığımız zaman bütün aileler “Daha çok bağış verelim ama bizim çocuğu şu sınıfa kaydet.” derse durumumuz ne olacak?

PROF. DR. NİLGÜN METİN – Daha önce özel sınıflar açılmış 1960'lı yıllarda ve bir süre eğitim verdikten sonra, sizin işaret ettiğiniz gibi, “Ben falanca bürokratım, falanca ünlü iş adamıyım, benim çocuğum bu sınıfta okuyacak.” diye çok fazla baskı yapıldığı için o sınıfları kapatmak zorunda kalmışlar.

BAŞKAN – Evet. Ne olacak, şimdi ne öneriyorsunuz?

PROF. DR. NİLGÜN METİN – Özel sınıfa gerek yok. Yani benim şahsi kanaatim... Şahsi kanaatim tabii ki bilimsel şeylere dayalı. Zenginleştirme modeli uygulayarak, yani özel sınıflara falan gerek kalmadan...

BAŞKAN – Zenginleştirme şu mu Hocam, açalım, bu ifadeler kamuoyu için...

PROF. DR. NİLGÜN METİN – Demin de örnek verdiğim gibi.

BAŞKAN – Şöyle: Otuz altı tane ders koyduk lise 1'deki çocuğun önüne. “Bunun içinden 16 tanesini seç evladım.” dedik. 16 taneyi de seçti. Sistem de şimdi diyor ki: “Ben artık sınıf geçmeyi kaldırıyorum, çocuğun sınıfı olmayacak, öğretmenin sınıfı olacak, burası matematik odası, burası müzik odası, burası fen odası, burası fizik odası olacak. Çocuk dersten çıkacak, hangi dersi almışsa o dersin sınıfına gidecek.” Bu sizin o dediğinizi karşılayan bir şey mi?

PROF. DR. NİLGÜN METİN – O dediğimi tam olarak karşılayan bir şey değil ama şöyle...

BAŞKAN – Karşılması için ne yapmamız lazım?

PROF. DR. NİLGÜN METİN – Mesela çocuğun matematiğe ilgisi varsa matematikle ilgili seçmeli bütün matematik derslerini seçer, bir parça eğitim ihtiyacını oradan karşılayabilir. Ama zenginleştirme tam olarak o değil. Zenginleştirme, müfredatın daha derin... Şimdi, mevcut programlarda bilgi kavrama, uygulama düzeyine kadar uygulanıyor normal gelişen çocuklara programda. Ama bu çocukların zihinsel düşünme becerileri daha ileri düzeyde, yani daha ileri basamaklarda.

BAŞKAN – Onlar gibi birkaç tane çıkar zaten, o dediğinizden birkaç tane çıkar, öyle...

PROF. DR. NİLGÜN METİN – Yani analiz yapmayı gerektirecek, sentez yapmayı gerektirecek...

BAŞKAN – Onları üniversiteye gönderecek artık, onun için özel sınıf açsa öğretmen bulamaz.

PROF. DR. NİLGÜN METİN – Zenginleştirmenin kapsamında daha ileri basamaklara çıkabileceği eğitim programlarının uygulanması lazım.

BAŞKAN – Şimdi, Hocamın dediği gibi, erken mezuniyeti sağlamayacaksa bu eğitim, çocuk diğerlerine niye koşsun, niye farklı olsun ki, herkes gibi on altı, on yedi yaşında bitiriyorsa eğer?

FATMA NUR SERTER (İstanbul) – Ders geçme zaten otomatik erken mezuniyeti gündeme getirir.

PROF. DR. NİLGÜN METİN – Yani o Amerika’da falan uygulanan bir sistem, kredili sistem. Hızlı ilerleyip çocuk, dersleri hızlı hızlı alıp, erken mezun olup üniversiteye erken gidebilir.

BAŞKAN – Peki, aileleri Hocam?

PROF. DR. NİLGÜN METİN – Aileler büyük sorunlarla uğraşıyorlar, çünkü farklı bir çocukla karşı karşıya. Onun farklı gelişimi, farklı öğrenme hızı, farklı istekleriyle karşılaşıyor ve onlarla boğuşuyor resmen aile. Onun dışında, çevreyle uğraşmak zorunda. Çünkü çocuğun normlara uymayan davranışları var. Mesela iki yaşında okumaya başlaması sonucunda çevre diyor ki: “Aman okutma.” O zaman aile önünden alıyor kitabı, defteri, çocuğu “okuma” diyerek normalleştirmeye çalışıyor, bu çevreyle baş etmek zorunda kalıyor aile. Aile içerisindeki dinamikler bozuluyor. Eşler arasında var, aynı zamanda kardeşler arasında problem var. Mesela şu bile bazen çatışma konusu olabiliyor: “Çocuğum zekâsını benden almış.” Eşi “Hayır, benden almış.” diyor. Hatta bir fıkrada da var: Anne diyor ki: “Çocuğum çok akıllı, çok zeki, akıllını benden almış.” Baba da “O yüzden sende bir şey kalmamış.” diyor. Ona benzer böyle çok çatışma olabiliyor. Ama esas problem, üstün yetenekli çocukla normal çocuk arasında, çünkü daha fazla ilgi, yeteneği geliştirmek adına daha fazla maddi kaynağın kullanılması öbür çocuğun kıskanmasına sebep oluyor. Aileyi adil olmamakla suçluyor “Her neyiniz varsa ona veriyorsunuz, bana bir şey kalmıyor.” diye. Ailenin esas problemi okul aşaması başladığı zaman oluyor. Okuma yazma bilen bir çocuğu var, aile ne yapacak? 2’nci sınıftan mı başlatsam, 1’inci sınıftan başlatsam da sonra mı hızlandırsam, ne yapsam, hangisi çocuğum için en iyi olur? Bir sürü soruyla baş başa ama bu soruların çözümünde kendisine yardımcı olacak kimse yok.

FATMA NUR SERTER (İstanbul) – Bir şey sorabilir miyim: Aslında burada ailenin de okul tarafından bir bilgilendirmeye - eğitim hadi belki çok ağır bir şey olur da- ihtiyacı yok mudur? Çünkü aile bunu bir marka gibi de kullanarak çocuğun bütün psikolojisini olumsuz etkiliyor, yarış unsuru hâline getiriyor. Bence esas sorun orada çıkıyor. Benim çocuğum... Yani bırakın üstün zekâlı, şu kolej sınavlarındaki yarışlar zaten çocukları perişan eden yarışlar, bir de maazallah üstün zekâlı çıktığına bitti artık, o aile uçuyor ve bu, çocuğu olumsuz etkiliyor. Dolayısıyla bence okulun veya her kim bu tespiti yaptıysa, bu tanılamayı yaptıysa aileyi çok ciddi bir eğitimden geçirmesi ve bunun risklerini çarpıcı bir biçimde aileye anlatmaya ihtiyaç var.

BAŞKAN – Evet, çocuğun kolundan tutan ya televizyona şarkı söylemeye götürüyor ya “Yetenek Sizsiniz” programına götürüyor, şimdi bir de BİLSEM’lere... Yavrularım benim ya, karınca gibi her bir tarafta.

PROF. DR. NİLGÜN METİN – Yani devletin bir sisteminin olması lazım, çocuğun üstün yetenekli olduğundan şüphe eden ailenin başvurabileceği bir sistemin olması lazım. Başvurdu ve tanı konuldu.

BAŞKAN – Ama Hocam, sizin bu tanımınızla herkes şüphe eder, hatta şüpheyi geçer, o sonucu vermeyen adamı da döver. Sizin oradaki tanılarına göre herkes koşar Hocam.

PROF. DR. NİLGÜN METİN – Ama onlar bizim için önemli Halide Hanım.

BAŞKAN – Espri yapıyorum.

PROF. DR. NİLGÜN METİN – Biliyorum. Onları biz harmanlayıp bir şeye varıyoruz.

Çocuğa tanı konulduktan sonra ailenin danışma desteği, nereye götüreceğiz, kimden yardım alacak, hangi kuruma yönlendireceğiz...

BAŞKAN – Hocam, Türkiye’de bu danışmanlığı yapacak kaç kişi var?

PROF. DR. NİLGÜN METİN – Bir elin parmaklarını sayacak kadar.

BAŞKAN – Kaç Hocam, 10, 20, 30?

PROF. DR. NİLGÜN METİN – Evet, evet, çok az.

BAŞKAN – O zaman ithal edeceğiz. İthal edince de kızılıyorsunuz Hocam!

PROF. DR. NİLGÜN METİN – Yani aile çocuğu psikoloğa götürüyor mesela. Ama psikolog üstün yetenekliler konusunda uzman değilse aileye yardımcı olamıyor. Mesela hep böyle kitaplara uğraşan, kendi kendine oynayan bir çocuğu aile psikoloğa götürüyor. Psikolog diyor ki: “Kitabı, defteri kaldırım çocuğun önünden. Zorla diğer çocukların oyun oynadıkları alanlara götürün.”

BAŞKAN – Gerçekten vahim Hocam. Psikoloğa göndereceğiz psikolog yok, okula göndereceğiz boş yer yok... Yani durum şu ki: Her anne...

FATMA NUR SERTER (İstanbul) – Bu konuda ihtisas yok, uzmanlaşma yok.

BAŞKAN – Evet. Bütün işi YÖK mü çözecek Hocam?

FATMA NUR SERTER (İstanbul) – YÖK mü? YÖK’ün hiç alakası yok.

BAŞKAN – Neresi çözecek? Çözecek bir merci...

PROF. DR. NİLGÜN METİN – YÖK öğretmen kısmını çözecek. Ama mesela rehberlik araştırma merkezleri çok güzel bir kaynak olabilir. Şu anda rehberlik araştırma merkezlerinde çok yetersiz eleman sayısı. Buralara...

BAŞKAN – Yok ki Hocam, gönderecek. Bakın nasıl yapıyor rehberlik? Ben geziyorum rehberlik araştırma merkezlerini, ziyaret ediyorum, soruyorum oradaki rehber hocaya. “Ben üç tane okulun rehberlik hocasıyım.” diyor. Görevlendirmeye buraya gönderiyorlar. Haftada iki gün orada çalışıyor, üç gün okulunda çalışıyor. Yok ki, yani bu konuda yetişmiş adam yok ve onlar da sadece engelli olanlarla ilgilenebiliyor. Yalvarıyorlar bana “Sakin buradan bize bir görev çıkarmayın.” diye. “Çünkü -haklılar- her çocuk bir buçuk saat, ertesi gün bu kapının önü dolar ve bizim yetişmemiz mümkün değil.” diyor.

PROF. DR. NİLGÜN METİN – Bu kadronun zenginleştirilmesi lazım.

FATMA NUR SERTER (İstanbul) – Bir şey sorabilir miyim. Siz insanı çok çarpan bir şey söylüyorsunuz, mesela, psikoloğa gidiyorsunuz, psikolog “Kaldırın defteri.” diyor. Niye? Çünkü ihtisaslaşmış psikolog, bu alanı bilen, bu konuda altyapısı olan psikolog... Yani bu bir uzmanlaşma alanı, üstün zekâlı çocuklar için başvurulacak psikolog. Yani hani, benim çocuğumda bir tuhafılık var merkezi falan açmak lazım. Herkes o merkeze gidecek, benim çocuğumda bir tuhafılık merkezine, uzman psikoloğunu, uzman eğitmenini vesaire oradan bulacak.

BAŞKAN – Kesinlikle katılıyorum. Bugün söylediler bana, bu öğretmen okulu mezunlarıyla sosyologlardan aile danışmanları seçeceklermiş, alacaklarmış. Şimdi hızlı eylem planı derken bizim de burada hızlı bir eylem planı... YÖK’ün o ağır aksak işleyen hâliyle dört sene sonra bize bir adam yetiştirmesini falan bekleyemeyiz. Bizim onlara, buraya çağıracağız ya, çağırduğumuz zaman bir şey söylememiz lazım. Önümüze, bir yıl içinde şu şu şunları yapın, gelin dememiz lazım ki Millî Eğitim de ona göre planını yapın.

PROF. DR. NİLGÜN METİN – Şey yapabiliriz belki acil eylem planı için: Aile danışma merkezi gibi bir sistem kurulabilir.

BAŞKAN – Var zaten.

PROF. DR. NİLGÜN METİN – Ama onlar daha çok evlilik ilişkileri, eşler arasındaki boşanma...

BAŞKAN – İşte onların içine yerleştirelim Hocam, yeni bir kurum çıkarmayalım. Hocamın dediği gibi, mevcut kurumların içine...

Buyurun Dilek Hanım.

DİLEK YÜKSEL (Tokat) – Sosyal yardımlaşma ve dayanışma vakıfları var. Şimdi oralara da sosyolog, psikolog, rehberlik danışmanlık mezunları alınıyor. 2 bin nüfuslu bir ilçede bile artık, kaymakamlıktaki bu vakıfta bu branşta eleman istihdamı sağlanmış olacak. Yani bu sadece Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığıyla alakalı olarak değil, belki İçişleri Bakanlığı sosyal yardımlaşma vakıfları... Ayrıca şöyle bir görevleri de var: Aile taramasına çıkıyorlar. Sosyal durumu iyi olmayan ailelerin başvurularına gelir testi yaparak -aile hekimliği gibi- her eve girme şansını da haiz olacak. Belki acil eylem planında bu da değerlendirilebilir, yani kaymakamlıktaki sosyal yardımlaşma ve dayanışma vakfındaki görevli uzman personelin gittiği evlerdeki yapacağı testler de ilaveten çocukların eğitimiyle alakalı, belki durumuyla alakalı bir madde eklenerek belki ilave bir tutanakla bunun üzerinde çalışılabilecek bir konu olabilir diye düşünüyorum.

ÇİĞDEM MÜNEVVER ÖKTEN (Mersin) – “Çocuğumda bir tuhafılık var mı?” diye sorabilir.

BAŞKAN – Bakın, rehberlik araştırma merkezindeki tespit edilen üstün zekâlı çocukların ailelerinin yüzde 95’i “Benim çocuğumda bir tuhafılık var.”la geliyor. Yoksa bir okul, bir öğretmen “Bir dakika, bu çocukta bir olumlu gelişme var, bunu rehberlik araştırma merkezine göndereyim.” falan demiyor.

PROF. DR. NİLGÜN METİN – Aksine “Davranış problemi var çocuğun. Grubun uyumunu bozuyor, bunu rehberlik araştırma merkezine götürün.” diyor. Yani çocuk bir problem algısıyla rehberlik araştırma merkezine gidiyor.

Benim önerilerim:

Bir: Aile hekimliklerine çocuk gelişimci yerleştirebilirsiniz, ilk ağızda. Çünkü ailelerin en erken çocuklarını götürdükleri yerlerden birisi, yani erken tespit açısından. Çocuk gelişimci yerleştirebiliriz, çocuk gelişimci bu çocukları mesela rehberlik araştırma merkezine yönlendirebilir.

İki: Aile danışma merkezlerine gene üstün yetenekli çocuklar ve ailelerine danışmanlık vermek üzere, bu konuda uzmanlaşmış elemanlar yerleştirilebilir.

FATMA NUR SERTER (İstanbul) – Yönlendiren insanlar bence oralarda olmalı.

PROF. DR. NİLGÜN METİN – Tanı koymak için değil, onlar tanı koymasınlar. Tanı başlı başına bir şey.

FATMA NUR SERTER (İstanbul) – Tamam.

Peki, çocuk hekimleri... Sonunda bütün aileler çocuklarını belli aralıklarla çocuk hekimlerine götürüyorlar kontroller için. Çocuk hekimlerinin bu konuda bir bilgisi, bir altyapısı, çocuğun davranışları, bakışı, kavraması, şusu busu var mıdır, yani böyle bir eğitim dalı var mı? Yoksa konulabilir mi? Çünkü bütün aileler belli aralıklarla çocuklarını çocuk...

BAŞKAN – Kesin gidiyorlar, bir de iki yaşına kadar otomatik olarak Sağlık Bakanlığı takip ediyor.

FATMA NUR SERTER (İstanbul) – Mecbursun.

ÇİĞDEM MÜNEVVER ÖKTEN (Mersin) – Sağlık Bakanlığıyla eş güdümlü, koordineli bir hareket planı başta çizmek gerekir mutlaka.

FATMA NUR SERTER (İstanbul) – Yani hekimlerin bu konuda bir şeyleri var mı bilmiyorum ben.

BAŞKAN – Hocam, ne diyorsunuz?

PROF. DR. NİLGÜN METİN – Yok, onların bu konuda bir şeyleri yok.

BAŞKAN – Hocam, yok diyeceğinizi biliyorum, çünkü eğitimciler kesinlikle tıpçılara bu alanı vermek istemiyorlar.

HÜLYA GÜVEN (İzmir) – Bir, çocuk psikiyatristleri var, yani çocukların ruhsal konularında, bir de çocuk gelişimcileri, yani birlikte yürütülebilir.

PROF. DR. NİLGÜN METİN – Benim önerim şeydi işte, bu aile sağlığı merkezlerine mecbur gidecek, en azından iki yaşına kadar gitmek zorunda takip için ve daha sonra da çeşitli aşıları, işte, sağlık muayeneleri için gidiyorlar. Hekimlerin, bu çocuğun gelişmesi nasıldır diye ayıracak vakitleri olmuyor, sağlığına bakıyor, fiziksel sağlığına bakıyor, ama bu aile sağlığı merkezlerinde bir çocuk gelişimci olursa çocuğun gelişimini değerlendirir, bir gerilik var mı, bir üstünlük var mı...

FATMA NUR SERTER (İstanbul) – O çocuk gelişimciyi de birilerinin geliştirmesi lazım daha önce.

PROF. DR. NİLGÜN METİN – Biz geliştireyoruz işte. Biz geliştireyoruz...

BAŞKAN – Hocam, sanıyorum verilerde de bir çalışmak lazım ama, artık bu çok genele şamil olan özellikleri değil de, yani 2012 yılının en azından büyük şehir çocukları ile Anadolu çocukları arasında, yani üniversitelerin de biraz şey geliştirmesi gerektiğine inanıyorum. Belki işimiz çok kolaylaşacak. Yani bu kadar yaygın bir tanımla bizim bu işin içinden çıkmamız da zor. Ticaret metası... Yani en azından bu hızlı geçiş süreci için bizim daha sınırları dar tutmamız lazım. Olabilir “Ben, Türkiye’de, kardeşim, şu seviyede olan çocuklarla ilgili hızlı bir şeye geçiyorum.” demek. O zaman atölye açmanız da kolay, öğretmeni... Ama 1 milyon gibi kavrayacak bir sayıyı da, bunu ne öğretmenimiz yapıyor ne psikolog, hem yanılı hem suistimal olma ihtimali var.

Yani şöyle hedefler mi koysak acaba? “Ben 2013 yılında üstün yetenekli bin tane, musiki dalında çocuk arıyorum.” Konservatuvarlar, müzik okulları kalkarlar taramaya çıkarlar Anadolu’ya, ilçeye inerler, ile inerler, “Ben kardeşim, bir ay buradayım, tarama yapacağım. Okulların müzik öğretmenlerini topla bana, resim öğretmenlerini topla.” Sadece farazi konuşuyorum, yani hayal gücümüzü geliştirelim bir eylem planı çıksın diye. “Topla, ben bu şehirdeki bunları bir taramak istiyorum.” dese, tarasa, o ilin de kısmetine, işte, 8 kişi düşmüş olsa, o ilk 8’i alsa bir gelse ya da ilk 8’i olduğu yerde eğitecek bir şey geliştirse.

Ondan sonra, geldik, ne dedik, matematik dalında. “Kardeşim, falanca falanca falanca yer, sen ve ben bu sene 2.500 tane, fen ve fizik dalında, şunda bunda adam arıyorum.” deyip herkes bir şehvetle dalmasa bu işin içine de bilse ki bir oraya bir tırmananlar... Ondan sonra bu model...

Yani pilot okullara ben hep karşıyım, pilot okulların hepsi başarısızlıkla sonuçlanmıştır, çünkü örnekleme geneli hiçbir zaman yansıtmaz, değişkenleri çoktur. Mesela pilot okul dediğin yerde öğretmen tayini yapmayacaksın o zaman, çünkü öğretmen tayini yapıyorsan senin dışında bir değişken. Hocam, Beyazıt’ı gördük. Beyazıt’ta bırakın bir projeyi konuşmak, proje başlamamış bile. Yazık o insanlara, yazık o akademisyenlere, yazık o öğretmenlere, yazık o öğrencilere. Herkes serseril olmuş. Niye? Çünkü projenin elinde olmayan şeyleri var, yani Millî Eğitimin gücü, kuvveti, öğretmenin karakteri, tayini, okulun fiziki durumu dediğin zaman, ne yapsın projenin yapacak çok bir şeyi kalmıyor. Öbürkü mü acaba? Yani böyle yıl hedefleri koyup da mı gitsek?

PROF. DR. NİLGÜN METİN – Pilot çalışmalara ben daha açığım, çünkü birdenbire genele dönük bir çalışma yapıp, yolunda gitmeyen aksaklıkları genel anlamda yaşamak yerine pilot çalışmayla işe başlayıp, aksaklıkları giderici tarzda...

BAŞKAN – Hocam, ne aksaklık olur mesela? Erzurum’a gitti, konservatuvar Erzurum’a gitti. Ben onlarla konuşmuştum, geçende Şiddet Komisyonunda, hocalar dediler ki “Bütün müzik öğretmenleri zaten bizim talebelerimiz, biz onları anında harekete geçiririz. Bizim neyimiz yok? Bizde enstrüman yok farzımuhal, enstrümanı yapacak işte şu yok, onları da buluruz...”

FATMA NUR SERTER (İstanbul) – Vali alsın.

BAŞKAN – Tabii, tabii, valiyi esas kılacaksın, diyeceksin ki böyle böyle. Hangi üniversitelerle, üniversitelerin de zaten planları, kalkacak gidecek Erzurum'a, Erzurum'da ne yapacak? İlk ilişki kuracağı yerler rehberlik araştırma merkezleri, okullar, müzik öğretmenleri, işte, RAM'larsa, alacak 5'ini, bir hafta çalışacak, bir haftada onlar Erzurum'un altını üstüne getirirler. Ondan sonra valiyi diyecek ki "Şurayı aç." işte, müzik eğitimi verecek, öbürü açacak kılıç kalkan mı verecek, öbür tarafı açacak bilmem ne verecek, daha olabilir değil mi? Mesela bu neden olmasın?

PROF. DR. NİLGÜN METİN – Ama bu sizin öneriniz diyelim sadece müzikle ilgili, diyelim resimle ilgili olan çocukları da bulduk, üstün, genel zihinsel yetenekli olanları ne yapacağız? Aynı yolla mı yapalım diyorsunuz?

BAŞKAN – Tabii, tabii, onu da TÜBİTAK'a diyeceksiniz. Yani her şeyi kendi alanına vereceksiniz zaten.

PROF. DR. NİLGÜN METİN – Ama işte, gene bunları koordine edecek bir sistemin olması lazım.

BAŞKAN – Hayır, hayır, Millî Eğitim onu eder.

Şimdi, biz ne diyoruz? Konu başlığı şöyle: "Üstün Yetenekli Çocukların Eğitimi" diye bir şeyimiz var. Önümüze bir model getirecekler, bekliyoruz, kendi içinde dikey, yatay nasıl yapacak? Ama her şeyi, bir hızlandırılmış eylem planı olmazsa, herkes yayılır gider orada. Önümüze bir hedef koyup, yapabildiğini bir görmek lazım. Bakın, valiler yarışa girecektir. Ben daha önce bunları yaptığım için biliyorum, çok iyi sonuçlar alınıyor. Yani başka konularda yaptığımız için biliyorum. Valiler yarışa girecekler, kendi dehalarını çıkarmak için, hatta araya sokuşturmaya çalışacaklar...

FATMA NUR SERTER (İstanbul) – Üstün yetenekli vali de bulacağız bu arada.

BAŞKAN – Tabii.

Yani böyle bir yarışa girecekler, şartlarını oluşturacaklar falan. "Ben yaparım." diyecek. Benim odada, şimdi taradım, benim odada şey doldu, şöyle şöyle, bir sürü proje gönderen vali ve belediye başkanı dolu. O diyor ki ben şunu yapmak istiyorum, bu diyor ki ben bunu yapmak istiyorum.

PROF. DR. NİLGÜN METİN – Tabii, yani yerel yönetimleri de işe katmak lazım.

BAŞKAN – O detaylarda katarız onları.

PROF. DR. NİLGÜN METİN – Peki, şimdi seçtik diyelim. Yani karşılıklı fikir teatisi yapıyoruz, yanlış anlamayın.

BAŞKAN – Hayır, hayır.

PROF. DR. NİLGÜN METİN – Müzik alanında yetenekli olanları seçtik, sonra nedir öneriniz devamında?

BAŞKAN – Şimdi, hemen Kültür Bakanlığı orada devreye girecek. Bakın, konservatuvar, güzel sanatlar liseleri... Bakın, şu anda Gençlik ve Spor Bakanlığının gençlik merkezleri var. Sizler gittiniz, gördünüz mü bilmiyorum. Böyle ucube gibi kenarlarda, köşelerde. Hemen 100 metre gidersiniz, Aile Bakanlığının aile bilmem ne merkezleri var. Yani şehirler merkez dolu, anlatamam size. Fonksiyonsuz, toplasanız, koca şehrin bütün imkânlarından da yararlanan, emin olun ya 2 bin kişidir, ya bin kişidir. Onlar her yerde her şeyden yararlanır, yaygınlaşmadığı için... Bilmez. Yani ben bilmediğim için hiçbir şeyden yararlandıramam çocuğumu, ama bazıları farkındadır şehirde ne olup bittiğinin.

Bakın, Spor Bakanlığının var, Aile Bakanlığının var, Millî Eğitim Bakanlığının var. Onlar bayağı bayağı içine girdiğinizde her türlü enstrümanın olduğu, spor aletlerinin olduğu yerlerdir, ama atıldır. Bir tek düğmeye basacak vali, iş edinecek bunu, hiçbir şeyin eksigi yok, emin olun, ama başında mutlaka ve mutlaka bir üniversite organizasyonu.

FATMA NUR SERTER (İstanbul) – Konservatuvarların, biliyorsunuz bu özellikle müzik ve sanat dalları için yarı zamanlı, mesela İstanbul Üniversitesi Konservatuvarının yarı zamanlı programı var. Sınavla alıyor ilköğretim çağından itibaren, çocuklar orada haftada iki gün o sanatsal yeteneklerini geliştiriyorlar, daha sonra...

BAŞKAN – Hocam, siz Taksim'de gittiğimiz yere gelemediniz değil mi?

FATMA NUR SERTER (İstanbul) – Pera, Pera'yı biliyorum, Pera da çok güzel.

Yani bu gibi kuruluşların hepsini bu işin bir parçası hâline getirdiğiniz zaman, alanlara göre bu iş çözülür.

PROF. DR. NİLGÜN METİN – Valilere de işin farkında olmaları için gene bir herhâlde...

FATMA NUR SERTER (İstanbul) – Süper vali seçeceğiz.

HÜLYA GÜVEN (İzmir) – Ben bir şey öğrenmek istiyorum.

Şimdi, aslında uygulanması gereken programın zenginleştirme yönüyle olması gerektiğini savunuyorsunuz, ama bir yandan da pilot okul diyoruz. Yani pilot okul olunca zaten bir gruplandırma gibi bir ayırım olmuyor mu?

PROF. DR. NİLGÜN METİN – Pilot okul şöyle: Yani birdenbire bütün okullarda zenginleştirme yöntemini uygulayabilecek öğretmen bulamayacağımız için, yani bu personel istihdamı gerektiriyor, fiziksel koşulların düzenlenmesini, birtakım araç gerecin alınmasını gerektiriyor, bu birdenbire gerçekleşmesi mümkün olmadığı için, pilot okullarla başlayıp sonra giderek yaygınlaştırabiliriz diye benim önerim.

HÜLYA GÜVEN (İzmir) – Peki...

PROF. DR. NİLGÜN METİN – Özür dilerim, sözünüzü kesiyorum ama şunu da ben eklemek isterim. Şimdi, üstün yetenekli çocukların dâhi düzeyinde olanları da var, çok üstün yetenekli olanlar, onlara ne hızlandırma ne zenginleştirme, hiçbir şekilde ihtiyaçlarını karşılamıyor. O çocuklar için özel okullar yapabiliriz, TEVİTÖL gibi. Yani onlar zenginleştirme yoluyla şey yapılamazlar.

HÜLYA GÜVEN (İzmir) – Yine bir ayrı okulu öneriyorsunuz çocuklar için?

PROF. DR. NİLGÜN METİN – Evet, ama çok üstünler için.

HÜLYA GÜVEN (İzmir) – Tabii, sonra bir soru daha geliyor, bu çocukları ister zenginleştirerek ister ayrı okulda eğitiyoruz, yetiştiriyoruz, çok iyi bir derecede de belki istedikleri fakülteye giriyorlar. Peki, fakültede de aynı şeyle karşılaşmayacaklar mı? Ve ne olacak sonuçta?

PROF. DR. NİLGÜN METİN – Üniversite eğitimi daha farklı tabii.

BAŞKAN – Yani ne yapmak istiyoruz bu çocuklarla? Eğiteceğiz de ne olacak?

PROF. DR. NİLGÜN METİN – Üstün yetenekli çocukların hepsi çok başarılı olmuyor, neredeyse yarıya yakını akademik başarısızlık yaşıyor.

BAŞKAN – Buyurun, buradan yakın.

HÜLYA GÜVEN (İzmir) – Peki, sebebini biliyor musunuz?

PROF. DR. NİLGÜN METİN – Sebebi şu: Kendisini anlamayan, kendisini desteklemeyen aile çevresi, yeteneklerini geliştirmesine fırsat vermeyen okul...

BAŞKAN – Nedense yemek tarifi gibi bir şey geldi aklıma, alakasız bir yere...

PROF. DR. NİLGÜN METİN – Yani böyle olunca ya da çocuğun kendinden kaynaklanan, aşırı mükemmel yetmişse çocuk yaptığı hiçbir işi beğenmiyor, hiçbir şey yapmak istemiyor, “Nasıl olsa iyi yapamıyorum.” diye, çalışmak da istemiyor veya “Zaten ben bunları biliyorum.” diyor başlangıçta, çalışmıyor çocuk, ama bir süre sonra çalışmayı gerektiren bir programla karşı karşıya kaldığında, çalışma alışkanlığını edinmediği için çocuk başarısız oluyor.

BAŞKAN – Hocam, çok çok teşekkür ediyoruz, ben komisyonu kapatayım, sonra sohbete devam edelim.

PROF. DR. NİLGÜN METİN – Tamam.

BAŞKAN – Ağızınıza sağlık, dilinize sağlık.

Bugün toplantıdan çıkardığımız -çünkü basın danışmanı arkadaşımız da haber oluşturacak orada- öğretmeni eğitmeyip, öğretmeni özel hâle getirmedikten sonra bu çabaların çok yerli olmadığını gördük. Akademik programların bu çocuklara hizmet edecek kadroları yetiştirmediği süre içinde yol alamayacağımızı, mutlaka test etmeyi görmek için ya bir pilot okul ya da hızlandırılmış bir programı hayata geçirmek gerektiğini, genel kabul görmüş, çok yaygın görülenlerden ziyade, bizim komisyonun talebi, daha seçici, daha özel alanlara doğru bir tanımlamaya gidilmesi gerektiğini biz arzu ediyoruz ki önümüzü görebilelim.

PROF. DR. NİLGÜN METİN – Katılıyorum.

BAŞKAN – Büyük şehir, küçük şehir veya farklı farklı çocuklara göre bu testlerin de farklı uygulanması gerektiğini, hele bu 3 kere aynı sınava giren bir çocuğun her hâlükarda 4’üncüde bunu geçebileceğini görmek bütünüyle güveni sarsan bir şey. Onun için bugün çıktıklarımızdan en önemlisi buydu. Ailelerle ilgili önemli bir destek verilmesi gerektiği. Bir, ne yapacağını bilmiyor çocuğuyla aile, nereye müracaat edeceğini bilmiyor...

PROF. DR. NİLGÜN METİN – Sistem desteği olması, yani ailelere bir sistem sunmamız gerekiyor.

BAŞKAN – Hocam, sistemi şöyle yapalım mı? Sistemi hep özelleştirelim, bu faydalı bir şey, aksi takdirde ben “sistem” deyince Hocamı anlıyorum, Hocam orayı anlıyor, herkes birbirini anlıyor. Okul yöneticisi diyelim. Okul yöneticisi çok önemli bir isim.

PROF. DR. NİLGÜN METİN – Ama okula gitmeden de çocuğun... Mesela okula başlamadı, üç yaşında, ama çocuk okumaya başladı. Yani herhangi bir okulla bağlantısı yoksa ailenin o zaman...

BAŞKAN – O zaman aile danışmanına gidecek, “Çocuğumla ilgili bir problemim var.” diyecek, “Çocuğumla ilgili bir problemim var.” diyen adam da çocuğu tanıyacak. Ama şeyi de reddettiniz, ilginç, bugüne kadar “Çocuğunuzu erken öğretmeyin, erken

okutmayın.” deyince, meğer öğretmenlerin onlarla mücadele edemeyeceğinden dolayı “okutmayın” diyorlarmış, doğru bir şey değil, isteyen istediği zaman okusun, yürüsün dediniz değil mi?

ÇİĞDEM MÜNEVVER ÖKTEN (Mersin) – Yürümek gibi doğal dedi.

PROF. DR. NİLGÜN METİN – Yani çocuğun doğal gelişmesini engellemiş oluyoruz.

BAŞKAN – Değerli arkadaşım, bunlar başta çıkarılabilecek şeyler.

PROF. DR. NİLGÜN METİN – Ama aileye uygun danışmanlık verilir ise aile okutmaz o zaman çocuğu. Aile bilinçsizce yapıyor onu.

FATMA NUR SERTER (İstanbul) – Mesela komşusunun çocuğu dört yaşında diyelim, kendiliğinden okuma yazmayı öğrendi. Adım gibi emininim ki onun kapı komşusu anne-baba oturup o çocuğa okuma yazmayı öğretip, yani komşunun çocuğundan aşağı olmadığını kanıtlamak için çaba gösteriyor. Çok acayip bir şey.

PROF. DR. NİLGÜN METİN – Yani belki günümüz koşulları aileleri müthiş bir yarış havasına sokuyor ve çocuğunu yarış atı gibi... Yani geliyor aile diyor ki “Çocuğumu şu kursa şu kursa şu kursa gönderiyorum, başka nereye gönderebilirim.” Yeter yani, çocuk biraz özgür olsun, biraz kendi yaratıcılığını geliştirsin.

BAŞKAN – Peki, kapatıyorum, çok teşekkür ediyorum.

Kapanma Saati: 18.15